

ELEKTROPRIVREDA

#425 LIST ELEKTROPRIVREDE
CRNE GORE AD NIKŠIĆ

TEMA BROJA:

SOLARI GODINU POSLIJE

POTPISAN UGOVOR
O KREDITIRANJU
PROJEKTA VE GVOZD

INVESTICIJA OD
82 MILIONA EURA

▶ strana 4

MILUTIN ĐUKANOVIĆ, PREDSEDNIK
ODBORA DIREKTORA EPCG

ONO ŠTO JE NAFTA ZA
SAUDIJSKU ARABIJU,
SUNCE JE ZA CRNU GORU

▶ strana 6

PARK ŠUMA KRUPAC
PREDATA NA UPRAVLJANJE
OPŠTINI NIKŠIĆ

MJESTO ZA MIRAN
ODMOR I REKREACIJU

▶ strana 32

#425 SADRŽAJ

LIST ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE AD NIKŠIĆ

Predsjednik Odbora direktora
MILUTIN ĐUKANOVIĆ

Rukovodilac Sektora za
korporativne komunikacije
TOMAŠ DAMJANOVIĆ
tomas.damjanovic@epcg.com

Izvršni direktor
NIKOLA ROVČANIN

Šefica Službe za odnose
sa javnošću i marketing
MILICA ABRAMOVIĆ
milica.abramovic@epcg.com

Glavni i odgovorni urednik
MIODRAG VUKOVIĆ
miodrag.vukovic@epcg.com

Novinari
TATJANA KNEŽEVIĆ PERIŠIĆ
tatjana.perisic@epcg.com

MARIJA VUKOTIĆ
marija.vukotic@epcg.com

DRAGANA B. MIJUŠKOVIĆ
dragana.mijuskovic@epcg.com

Urednik fotografije
ZORAN ĐURIĆ
zoran.djuric@epcg.com

Dizajn i priprema za štampu
BLAŽO VELJOVIĆ
veljovic.pg@gmail.com

Adresa redakcije:
Ulica Vuka Karadžića 2, Nikšić

Tel/faks:
040/204-223

e-mail:
list.epcg@epcg.com

veb sajt:
www.epcg.com

Izdavač:
Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

Tiraž:
1200

Štampa:
Grafo Group

20

Za pet mjeseci,
proizvedeno
1639 GWh energije

16

Intervju: Miroslav Tomašević,
v.d. generalni direktor
Elektroprivrede Srbije

18

U EPCG - Željezara Nikšić
idu punom
parom naprijed

27

Prezentovana
studija o izgradnji
gasnih elektrana

35

Održan
Drugi Kup
SRK "EPCG"

ISSN
1805136

NIKŠIĆ
JUN
2023.

4

AKTUELNO
Investicija od
82 miliona eura

10

AKTUELNO
Povoljno
i isplativo

24

AKTUELNO
Zapaženo
izlaganje Rovčanina

28

CRNA GORA
Mogućnosti za
finansiranje zelenih ideja

31

DRUŠVO
EPCG konstantno
ulaže u projekte OIE

36

SA SVIH STRANA

6

INTERVJU
Ono što je nafta za Saudijsku
Arabiju, sunce je za Crnu Goru

12

OBJEKTIV
Uspješnih
365 dana

25

AKTUELNO
Đukanović: Otvoreni
Balkan dobar za oblast energetike

29

CEDIS
Kontinuirano
ulaganje u zdravstvo

32

DRUŠTVO
Mjesto za miran
odmor i rekreaciju

38

TESLA / MUDRE MISLI

9

SOLARI
U znaku
dobrih rezultata

14

SOLAR
Sunce je
energija budućnosti

26

AKTUELNO
Ulaganje u energetski
sektor treba ubrzati

30

RUP
Strateški
dokument

34

SPORT
Najbolji
u kategoriji 35+

41

PUTOPIS

POTPISAN UGOVOR O KREDITIRANJU PROJEKTA VE GVOZD

Investicija od 82 miliona eura

Vjetroelektrana na Krnovu

Elektroprivreda Crne Gore potpisala je sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj Ugovor o kreditnom aranžmanu za potrebe finansiranja projekta izgradnje vjetroelektrane „Gvozd“, vrijedan 82 miliona eura. Završetkom radova, energetska Crne Gore će dobiti novih 150 GWh električne energije

Tatjana Knežević Perišić

Ugovor su potpisali predsjednik Odbora direktora EPCG Milutin Đukanović i izvršni direktor Nikola Rovčanin te Matteo Colangeli, regionalni šef EBRD-a za Zapadni Balkan i Remon Zakaria, šef EBRD-a za Crnu Goru. Potpis na Ugovor stavio je i predstavnik projektne kompanije Green Gvozd, Krešimir Čondić.

Predsjednik Odbora direktora Milutin Đukanović je kazao da je moto menadžmenta „EPCG radi!“, u potpunosti potvrđen ovim velikim projektom, koji će, instalisanom snagom od 54,6 MW, godišnje proizvoditi oko 150 GWh električne energije.

–Proizvodnja iz obnovljivih izvora energije, velika je šansa, ne samo za EPCG, već i državu Crnu Goru, za čitavo društvo i ukupni razvoj, kazao je Đukanović.

Izvršni direktor Nikola Rovčanin smatra da je izgradnja VE „Gvozd“, jedan u nizu projekata koje EPCG realizuje, ali ključni u mozaiku kojeg Kompanija želi da uradi u narednih pet-šest godina.

–Ovo je istorijski dan za EPCG, za cijeli energetska sistem države, jer će formalizacija ovih ugovora uspostaviti temelje daljeg energetska razvoja, ne samo kroz novi vjetropark, već i plutajući solar i niz drugih projekata, istakao je Rovčanin.

Remon Zakaria, šef EBRD za Crnu Goru, kaže da će VE „Gvozd“ i zaista biti preokret u razvoju Kompanije, jer se radi o izgradnji prve vjetroelektrane EPCG te najvećoj investiciji u posljednjih 40 godina, kada je energetska sistem u pitanju.

–Kada VE „Gvozd“ bude u funkciji, za-

dovoljavaće energetska potrebe za oko 25 hiljada domaćinstava, smanjiti gasove sa efektom staklene bašte za 104 hiljade tona, što je ekvivalentno štetnim gasovima koje ispuštaju 62 hiljade automobila, tako da su korist od projekta ogromna, kazao je Zekarija.

Izvršni direktor Green Gvozd-a Krešimir Čondić izrazio je zadovoljstvo činjenicom da je ova kompanija, zajedno sa EBRD, gradila VE „Krnovo“, 2017.godine, te da je sada angažovana i na izradi VE „Gvozd“:

–Početkom jula očekujemo raspisivanje

Fazna izgradnja

Projektne aktivnosti na izgradnji VE „Gvozd“,obuhvataju faznu izgradnju i puštanje u rad, tipskih platoa za montažu vjetroagregata i temelja, na koje će se postaviti stubovi vjetroagregata, transformatorske stanice 33/110 kV Gvozd na projektnoj lokaciji, rekonstrukciju transformatorske stanice 33/110 kV Krnovo, dužine 3125 m, kao i izgradnju jednostrukog dalekovoda 110 kV TS Gvozd - TS Krnovo, dužine 14730 i rekonstrukciju transformatorske stanice 35/110 kV Nikšić. Rok izrade VE Gvozd je 18 mjeseci od dana početka radova.

Prva VE u vlasništvu EPCG na „crnogorskom Tibetu“

O budućoj VE Gvozd, počela je priča još 2018. godine, kada je EPCG pokrenula novi investicioni ciklus, koji je predvidio diversifikaciju proizvodnje električne energije, baziranu na upotrebi alternativnih tehnologija obnovljivih izvora energije, prije svega sunca i vjetra. Uvažavajući činjenicu da je izgradnjom VE Krnovo iskorišćen samo dio vjetroenergije lokalne visoravni u cilju definisanja uslova za usaglašeno korišćenje raspoloživih prirodnih resursa, u funkciji valorizacije energije vjetra, poljoprivrednog i šumskog zemljišta, izrađena je i uvojena u julu 2018. godine lokalna studija lokacije koja je predvidjela izgradnju vjetroelektrane Gvozd - kazao je tada vođa ovog projekata Ivan Mrvaljević. Studiju potencijala vjetra i procjene energetska proizvodnje i tržišta i poslovnog modela za VE Gvozd, uradila je renomirana njemačka kompanije Fichtner.

Nakon što je Skupština akcionara kompanije donijela odluku o izgradnji vjetroelektrane Gvozd kao i odluku o potpisivanju ugovora o zajedničkom razvoju projekta, izvršni direktor Nikola Rovčanin je potpisao ugovor o zajedničkom razvoju projekta između EPCG i austrijskog IVICOM-a. Izvršni direktor kompanije Krešimir Čondić, pojasnio je da su preduslovi za izgradnju jedne vjetroelektrane sledeći: da na lokaciji postoji dovoljno vjetra, da postoji mogućnost isplativog priključka na mrežu, da su ispunjeni svi ekološki standardi. Postojanje VE Krnovo, koja ostvaruje odlične poslovne rezultate, umnogome su doprinijeli namjeri naše Kompanije da baš tu iskoristi prirodne potencijale.

Zanimljivo je da je visoravan Krnovo poznata upravo po specifičnim klimatskim uslovima i, naravno, vjetrovima; okružena ograncima planine Vojnik, na zapadu, sa visoravni Lukavica i Moračkih planina na istoku, ova oblast je planinarima poznata kao „crnogorski Tibet“. Prosječna nadmorska visina je oko 1500 metara, dok je najviši vrh, Krnovska glavica, na visini od 1608 metara. Pri izradi studije, njemačka kompanija Fichtner je utvrdila da je srednja vrijednost brzine vjetra, izmjerena na visini od 84 metra, 6,52 m/s. Zimski mjeseci su sa najvećom brzinom vjetra, dok je najniža brzina vjetra zabilježena u junu i septembru. Na ovoj visoravni je, novembra 2017. puštena u rad prva vjetroelektrana u Crnoj Gori, koja ima 26 vjetrogeneratora, snage 72 MW. Buduća VE Gvozd će imati 13 vjetrogeneratora, snage 54,6 MW. Potpisivanjem Ugovora o kreditiranju VE Gvozd, EPCG će doći u posjed prve vjetroelektrane u svom vlasništvu.

Detalj sa potpisivanja

MILUTIN ĐUKANOVIĆ, PREDSEDNIK ODBORA DIREKTORA EPCG

Ono što je nafta za Saudijsku Arabiju, sunce je za Crnu Goru

„Dobri poslovni rezultati ohrabruju i posloводство, nadamo se i Vladu i ostale institucije da idemo u snažnu realizaciju projekata u oblasti energetike“

Mitar Vučković

Crna Gora raspolaže izuzetnim solar-
nim potencijalom, toliko je sunčanih
dana da slobodno mogu reći da je
sunce za Crnu Goru ono što je nafta za
Saudijsku Arabiju, kazao je u intervjuu za
naš korporativni list predsjednik Odbora
direktora EPCG Milutin Đukanović.

Đukanović je kazao da su dobri poslovni
rezultati Kompanije, ostvareni od početka
ove godine, veliki zamajac za realizaci-
ju projekata iz oblasti obnovljivih izvora
energije. Izdvojio je projekat prevođenja
viška vode Zete u hidroakumulaciju Kru-
pac i njeno spajanje tunelom sa Slanim
jezerom, zatim projekat ugradnje osmog
agregata u HE „Perućica“ instalisane sna-
ge 54 MW te projekat vjetroparka „Gvozd“
čija realizacija bi trebalo ubrzo da počne.

Dobri poslovni rezultati ohrabruju i po-

sloводство, nadamo se i Vladu i ostale
institucije da idemo u snažnu realizaci-
ju projekata u oblasti energetike, istakao
je Đukanović sa kojim smo razgovarali
upravo na prvu godišnjicu projekta „So-
lari 3000+ i 500+“.

**Prošla je godina od početka
realizacije projekta Solari 3000+
i 500+, da li su ispunjena Vaša
očekivanja?**

Da budem iskren, očekivao sam da će
se taj projekat realizovati znatno brže.
Međutim, svjestan sam svih teškoća sa
kojima smo se suočavali i sa kojima se još
suočavamo. Tek kad kreneš u realizaciju
vidiš koje su prepreke. Zakonske prepre-
ke bile su zaista neverovatne. Recimo da
bi se na kuću instalirala solarna elektra-
na od 3 KW bili su potrebni urbanistič-
ko-tehnički (UT) uslovi, a da ne govorim

o drugim obavezama prema lokalnoj sa-
moupravi i drugim dozvolama. Takođe,
proces javnih nabavki je jako spor. Raspi-
še se javni poziv, pa neko ima primjedbu,
pa se onda tender produži 10 dana, pa
završi se javni poziv, pa rangiramo, pa
objavimo rang listu, pa se neko žali, pa
ide Komisiji za žalbe. Moram reći da smo
se borili i lobirali u Skupštini Crne Gore
da se usvoje zakoni koji bi išli na ruku
energetskom sektoru. Tako je stopa PDV-a
za solarne panele sa 21 odsto spuštена
na 7, sada ne moraju da se obezbjeđuju
UT uslovi za elektrane do 1 MW, dobili
smo tumačenje od Ministarstva finansija
da je oprema koja služi za dalju prodaju
u projektu SOLARI 3000+ i 500+ oslobo-
đena postupka javne nabavke. Ali, postoje
unutrašnje procedure i ISO standardi. Če-
sto kažem da ono što bi privatnik kupio
za dva dana nama treba dva mjeseca, ali
sad kad vidimo kraj projekta, vjerujem da
ćemo, kad prođe malo više vremena, biti
prezadovoljni dinamikom realizacije i po-
stignutim. Naravno, želimo da radimo i
brže i bolje. Otvorili smo novu firmu koja
radi montažu i u budućnosti održavanje
fotonaponskih sistema. Obučili smo 400
montera, nije lako raditi solarne elektrane
na krovovima. Ponosni smo na tu činje-
nicu. Vidjeli ste sad na NET-u da drugi
misle bolje o nama nego mi o sebi. Vjero-
vatno to je ono kod nas da želimo i sma-
tramo da uvijek može bolje i to je tako u
životu, sve može bolje, ali kada gledamo
prolazno vrijeme to je dobro. Ne mogu da
kritikujem, volio bih da je brže, ali gleda-
jući sve zadovoljan sam rezultatom.

**Koji su sve benefiti koje
podrazumijeva instalacija solarne
elektrane na mjestu potrošnje
za našu kompaniju, a koji za
potrošače i državu?**

Postavili ste suštinsko pitanje. Predno-
sti ugradnje solara promovisali smo prije
godinu i više kada su se potrošači pri-
javljivali, ali nije na odmet ponoviti. Da
bude sve potpuno jasno, trudimo se da
gradimo elektrane čija snaga može po-
kriti potrošnju. Onoga momenta kad se
instalira solarni sistem, maltene, računi
za utrošenu električnu energiju su 0 evra,
s tim što potrošač mora da plati opremu.
Podigli smo kredit od 30 miliona evra sa
fiksnom kamatom od 1,6 odsto, na 10
godina, uz grejs period od dvije godine.
Mi taj kredit prenosimo potrošaču. Neki
potrošač će da plaća pet godina, a neki
osam, ali kroz te rate napravili smo da

izdvajanje za opremu bude manje nego
što mu je do tada bio prosječan račun
za električnu energiju. Druga stvar, kupili
smo svu robu na veliko, tu smo uštedjeli
najmanje 10 odsto investicije. Eko fond će
subvencionirati još 20 odsto na ukupnu
investiciju, tako što je EPCG uplatila sred-
stva Fondu po osnovu naknade za CO2
čestice koje emituje TE. Mi smo, da bismo
poslovali u skladu sa evropskim direkti-
vama, u obavezi da plaćamo naknade za
te emisije, a taj novac smo uplatili Eko
fondu i usmjerili na subvencije potroša-
čima. To su nemjerljive prednosti i poslije
šest – sedam godina električna energije je
besplatna za potrošača.

Što se tiče EPCG, svjedoci smo da je
cijena električne energije prošle godine, u
julu i avgustu, na tržištu bila 500 €/KWh
i sad zamislite kad više mi tom potrošaču
ne isporučujemo energiju iz naših izvora
po 50 evra, nego taj višak koji sad ostva-
rujemo možemo da izvezemo po znatno
većoj cijeni. To je velika dobit za EPCG,
naravno biće još veća kad budemo obez-
bijedili desetine i stotine novih megavata
energije.

**Kako će se projekti solarnih
elektrana razvijati u budućnosti,
kakov je plan, pominjala se
instalacija tih kapaciteta na
jezerima, hidroenergetskim
objektima i predjelima poznatim
kao „kamen more“?**

Naša poslovna filozofija „proizvodi
gdje trošiš i omogući da potrošač
proizvede koliko troši“, u perspek-
tivi znači besplatnu energiju i ta
poslovna politika je danas domi-
nantna u Evropskoj uniji. Drugi
projekti su ove veće elektrane.
Smatramo da bi
bilo dobro da
nezaposleni lju-
di dobiju pravo
da montiraju te
elektrane, ali do-
bra opcija je i da
na hidroenerget-
sku infrastruk-
turu priključu-
jemo solarne

elektrane. Ni tu nemamo problema sa
priključenjem i to je jedna od važnih či-
njenica. Učestvujući na energetskim sim-
pozijumima u regionu uvjerio sam se da
svi podržavaju tu poslovnu logiku i filo-
zofiju da se hidroenergetski objekti mak-
simalno koriste i za priključenje solarnih
elektrana.

**Da li i u kojoj mjeri kapaciteti
distributivnog i prenosnog sistema
u Crnoj Gori mogu podržati
razvoj najavljenih solarnih i
vjetro elektrana? Kako prevazići
teškoće u vezi sa balansiranjem
sistema, izazov koji sa sobom nosi
priključenje OIE ne samo u Crnoj
Gori?**

Što se tiče solarnih elektrana nama je
situacija odlična. Naravno, kako budemo
razvijali te kapacitete vodićemo raču-
na i o balansiranju sistema, ali sve dok
ne napravimo oko 150 MW to neće biti
problem. Crna Gora ima najbolji poten-
cijal za balansiranje u Evropi, jer imamo
izvanredne hidroakumulacije: Pivsko je-
zero, Slano, Krupac. HE „Piva“ može brzo
da reaguje, pa recimo da ako smo danas
predvidjeli da ćemo sutra od 12 do 14
časova proizvoditi toliko solarne energi-
je, pa u tom intervalu naiđe oblak, „Piva“
može brzo da reaguje. Kažem, Crna Gora
ima neviđeni potencijal za balansiranje i

u narednom periodu iteka-
ko ćemo se posvetiti
tome da ostvarimo
značajne benefite
i iskoristimo te
mogućnosti.

**Kad govorimo o razvoju obnovljivih
izvora energije da se osvrnemo i
na projekat izgradnje VE „Gvozd“
na Krnovskoj visoravni, da li su
ispunjene sve pretpostavke za
početak radova?**

Napredujemo, ali sporo. Međutim, to
prevazilazi mogućnosti EPCG. Uradili smo
sve što je do nas, ali suočavamo se sa
ozbiljnim teškoćama i zato nam treba
stabilna politička situacija, stabilna Vla-
da, da rješava te probleme. Ne možemo
dozvoliti da, zbog nekog ko tvrdi da jed-
na vjetrenjača ugrožava stanište slijepih
miševa, kasnimo tri mjeseca sa tako
važnim projektom. Zatim Ministarstvo
poljoprivrede ne dozvoljava da se posiječe
hektar – dva šume i mi još čekamo. No,
uskoro će biti potpisani i aneksi i ugo-
vori o finansiranju projekta VE „Gvozd“ i
idemo naprijed. Može li brže, može mno-
go brže, ali tu EPCG nije kriva, ja uporno
insistiram da mi uradimo što je do nas.
Generalno, moram reći da sam zadovol-
jan menadžmentom, mislim da su svi
uradili ono što je do nas i sad je lopta u
tuđem dvorištu. Trudili smo se i da poli-
tički lobiramo u crnogorskom Parlamentu
i uspjeli smo da neke kočnice koje smo
imali u realizaciji projekta Solari 3000+
i 500+ otklonimo, ali još treba da raditi
na prilagođavanju procedura da možemo
brže da nabavljamo materijal, da jedno-
stavno budemo funkcionalniji. Kad sam
imenovan na ovo mjesto, u martu 2021,
rekli su mi da u septembru te godine
počinju radovi na pristupnim putevima i
realizacija projekta VE „Gvozd“. Svjedoci
smo da radovi još nijesu počeli, ali mislim
da ovog septembra hoće.

**Koliko su projekti HE „Komarnica“
i HE „Kruševo“, koji takođe
zauzimaju važno mjesto u
investicionom planu EPCG, značajni
za energetsku i ukupno privrednu
stabilnost Crne Gore?**

To su sjajni projekti. Vidjeli smo da
postoje razne dileme oko HE „Ko-
marnica“ i ja mislim da o tome
može samo narod da presu-
di, a da li će se organizovati
samo referendum za građane
Šavnika i Plužina ili referen-
dum na državnom nivou,
to je najmanji problem.
Trebamo da se ugledamo
na primjer Švajcarske,
kad imamo dilemu i ne
možemo da je riješimo

onda građani treba da odluče. Jednostavno treba građane pitati da li su zato da se gradi HE „Komarnica“, organizovati kampanju 15 dana, mi ćemo ponuditi argumente zašto treba da se gradi, druga strana zašto ne treba, sučelimo mišljenja i ko može da presudi samo građani, pa kako oni odluče i to je čista pozicija. U svakom slučaju, imaćemo jake i neoborive argumente, pogotovo kad saopštimo načine finansiranja. Mi ne bježimo da Kinezi budu finansijeri. Imamo određene pritiske sa zapada da ne saradjujemo sa Kinezima. Međutim, oni svi trče u Kinu, a nama ne daju. A što bi mi bježali od tog novca? Kinezi su ovladali novim tehnologijama, informatikom, sjajni su imaju stabilne finansije i te projekte treba razvijati na taj način, država da se ne zadužuje, a taj koji je radio i finansirao neka naplati svoj dio od profita koji budu ostvarivao, da li saobraćajnice, da li elektrane. Crna Gora dobija nešto novo, dobija nova radna mjesta. Samo zamislite koliko će biti otvoreno radnih mjesta kad se bude gradila HE, pa gradimo solare na drugu stranu, pa tu je prevođenje voda. To je potpuni preporod Nikšića i cijele Crne Gore. To su šanse i mi imamo jasne planove da se to realizuje, imamo snažnu argumentaciju, mi smo slušali ekološke, njihova priča nije ekološka, njihova priča je energetska – finansijska. To govori da nema problema sa ekologijom. Neko je dobio zadatak da opstruira, pa kada je vidio da mu nedostaje argumenata onda

se okrenuo na drugu stranu, da izmišlja, ali se tu prevario, došao je na naš teren.

Mnogi ulazak EPCG u Željezaru Nikšić doživljavaju kao dobar poslovni potez, ima i onih koji sumnjaju, u međuvremenu, na krovu Željezare instalirana je i prva solarna elektrana, šta biste Vi kazali kada je taj projekat u pitanju?

Ovo je jedan od boljih poteza, samo treba da se radi. Platili smo Željezaru 20 miliona evra, od toga 15 miliona smo dobili od Vlade po osnovu sopstvenih akcija. Centa od Vlade vidjeli ne bi da nijesmo saopštili, i tu se uključio i gradonačelnik Nikšića Marko Kovačević, da smo spremni da kupimo Željezaru. I sad restriktivna procjena Željezare koju su uradile potpuno relevantne institucije govori da Željezara vrijedi 53 miliona, a kada se uračuna i ovaj solarni potencijal njena vrijednost će porasti još najmanje 10-ak miliona. Uz to, postali smo vlasnici i 400.000 m² zemljišta van kruga Željezare. To zemljište je procijenjeno kao najniža kategorija, ali u dogovoru sa lokalnom samoupravom, u novom Prostornom planu Opštine, biće kategorisano kao gradsko-gradevinsko zemljište. I po osnovu toga vrijednost Željezare će da poraste 10 miliona evra. Podsjećam, jedan od razloga zbog kojeg smo kupili Željezaru jeste naša namjera da u pogonima te fabrike razvijemo proizvodnju potkonstrukcija i konstrukcija za montažu

solarnih elektrana na zemljanim površinama. I na tome se aktivno radi u Željezari, ali ja bih volio da to ide brže. Neću da krijem prošlo je već tri mjeseca, a mi još nemamo radionički crtež kako bi trebalo da izgleda ta konstrukcija i koliko treba da nas košta. Proizvodnja konstrukcija i potkonstrukcija trebalo bi da bude jedna od značajnijih djelatnosti Željezare, samo da počnemo da radimo i onda mi nemamo gornje granice. Uz to, u Željezari će da se rade, kako na krovovima tako i na zemlji, solarne elektrane instalisane snage 60-70 MW. I to je nešto što će donijeti benefite svima, to je tako, to su koncentrični krugovi određenih društvenih slojeva koji će imati velike benefite od ovih investicija u oblasti elektroprivrede. Pogotovo je važno sad kad imamo dobar poslovni rezultat. Prošle godine nije bilo lako, kad smo plaćali energiju po enormnim cijenama teško je bilo pričati o investicijama, ali mi nismo ugasili projekat nego kad je najteže bilo mi smo, ipak, nastavili, jer vjerujemo u taj projekat nedvosmisleno. Sve studije izvodljivosti, biznis planovi, razgovori sa drugim ljudima, svi kažu ultra je profitabilno, a da li će se taj profit osjetiti za tri mjeseca ili šest ili za četiri-pet godina to je manje važno.

Kad odete na neki simpozijum ili seminar i kad kažete nekom da imate mogućnost da priključite elektranu od 80 MW, a da ne treba ni cent da uložite u taj priključak, odmah van nude 20 miliona evra samo za to.

Marija Vukotić

Projekat Solari 3000+ i 500+ koji je u prošloj godini pokrenula EPCG jedan je od najznačajnijih projekata koji je u okviru nacionalne elektro-energetske kompanije pokrenut u proteklih par godina. Cilj projekta je da se sagrade novi energetske izvori i da se na taj način poveća udio energije iz obnovljivih i jeftinijih izvora u ukupno proizvedenoj električnoj energiji podsjeća Ljubiša Đurković, savjetnik predsjednika Odbora direktora za tehnička pitanja.

U drugoj polovini prošle godine i prvih pet mjeseci 2023 u projektu Solari 3000+ ugrađeno je 2026 fotonaponskih sistema ukupne snage 13,587MW, a u okviru 500+ projekta na 220 objekata instalirano je 8,380MW. Podatak da je do sada realizovano preko 21MW od planiranih 30MW u okviru projekta Solari 3000+ i 500+ i da se završetak preostale jedne trećine projekta planira u narednih par mjeseci dovoljno govori o uspješnosti prvog velikog projekta u okviru EPCG iz oblasti obnovljivih izvora energije kazao je Đurković. Benefiti u poslovanju se očekuju u narednim godinama po osnovu tzv., „oslobođene energije“. Kada se kompletira projekat Solari 3000+ i 500+ ukupne snage 30MW, EPCG će u godinama koje slijede imati dodatni prihod od 4,8 miliona eur do 6,7 miliona eura u zavisnosti od cijena električne energije na berzi objašnjava Đurković.

SUNCE JE ENERGIJA BUDUĆNOSTI, U SVIJETU I KOD NAS

Zainteresovanost raste iz mjeseca u mjesec jer su novi potencijalni kupci-proizvođači poučeni pozitivnim iskustvom korisnika iz projekta čija je realizacija u toku zainteresovani za ugradnje FNS kroz novi projekat Solari 5000+, čiji početak realizacije se očekuje tokom septembra tekuće godine. Planirano je da kroz projekat Solari 5000+ se ugradi novih 70MW, uglavnom kod subjekata čije je potrošnja veća i korespondira sa snagama sistema od 30KW i većim.

Uzimajući u obzir podatak da je intezitet sunčeve radijacije u Crnoj Gori među najvećima u Evropi, gdje se količina sunčevog zračenja u priobalnom i centralnom području može uporediti sa količinom sunčevog zračenja u Južnoj Italiji ili Grčkoj i budući da insolacija (broj časova sijanja

GODINU OD POČETKA REALIZACIJE PROJEKATA “SOLARI”

U znaku dobrih rezultata

Benefiti u poslovanju se očekuju u narednim godinama po osnovu tzv., „oslobođene energije“. Zainteresovanost kupaca-proizvođača raste iz mjeseca u mjesec

sunca) iznosi preko 1650 časova godišnje, jasno je da Crna Gora posjeduje veliki potencijal za konverziju sunčeve energije u električnu kroz instalaciju fotonaponskih

sistema. Shodno tome korišćenje solarne energije treba da bude jedan od strateških segmenata pokretanja energetske tranzicije i u isto vrijeme ispunjavanja obaveza koje proizilaze iz nacionalnih propisa (Zakona o zaštiti vazduha, Uredba o graničnim vrijednostima emisija iz stacionarnih izvora, Uredba o maksimalnim nacionalnim emisijama zagađujućih materija) i zahtjeva Evropske energetske zajednice u pogledu redukcije emisije CO₂ i harmonizovanja propisa iz oblasti zaštite prirode i životne sredine.

Ukoliko Crna Gora definiše energetska strategiju po ugledu na zemlje EU kod kojih se iz godine u godinu povećava udio proizvedene električne energije iz OIE (primjer Njemačke: 30% potrošnje u 2022. godini pokriveno energijom iz OI, sa ciljem da do 2030. godine skoro 80% potrošnje električne energije bude pokriveno energijom iz OI) u ukupno proizvedenoj energiji i uporedo sa tim bude radila na modernizaciji energetske infrastrukture (distributivna i prenosna mreža), što je važan preduslov za tehničku podršku realizaciji projekata iz OIE, nema razloga da proces energetske tranzicije ne bude veoma uspješan zaključuje Đurković.

Ljubiša Đurković

ZADOVOLJNI KORISNICI PROJEKTA SOLARI 3000+

Povoljno i isplativo

Kućni budžet, briga o okolini, dovoljan broj sunčanih dana, dobra informisanost o povoljnosti ugrađivanja solarnih fotonaponskih (FN) panela neki su od razloga zbog kojih su korisnici 3000+ odlučili da ih instaliraju na svojim kućama. Godinu dana od kada je EPCG Solar gradnja ugradila prve FN panele imamo na stotine zadovoljnih klijenata koji ne kriju svoje oduševljenje što su dio ovog epohalnog projekta u doba energetske tranzicije

Ranko Vuksanović, direktor EPCG-SOLAR gradnja

Dragana B. Mijušković

Ali Resulbegović, jedan je od zadovoljnih korisnika iz Ulcija koji je na naše pitanje „šta ga je opredijelilo da se prijavi na Javni poziv EPCG za ugradnju FN panela“ istakao da je htio da iskoristi to što grad u kojem živi ima 300 sunčanih dana u godini te na taj način doprinese kućnom budžetu.

– Prije ugradnje FN sistema, računi za struju su bili visoki. Onda sam razmislio da shodno povoljnosti krova na stambenom objektu mogu da se prijavim na Javni poziv za ugradnju panela. Kada je stigao prvi račun bio sam oduševljen, jer je pet puta manji nego do tada. Jedino ostaje jeste da otplatim rate za ugradnju – ističe Resulbegović.

Kada se govori o visini računa nakon ugranje FN panela, istog mišljenja je i korisnica Gordana Sarić iz Nikšića koja ističe da joj je prvi račun bio svega par eura i kako ona to simbolično naziva „to je ništa“.

– Na računu tačno mogu da vidim koliko sam proizveo struje i koliko sam potrošio. I moj račun nakon ugradnje solarnih panela jeste oko 8 ili 9 eura, a to je ništa“, rekao je Leonid Rosolovski iz Gornje polja kod Nikšića.

Igor Pejović, takođe iz Nikšića ističe da je razlog zašto se odlučio za ugradnju fotonaponskih sistema jeste način finansiranja.

– Elektroprivreda je dala sjajan program da se FN paneli mogu uplaćivati na jednake rate, koje su prihvatljive na mesečnom nivou, a drugi razlog što cijene drva i peleta za ogrijev rastu iz godine u godinu. Zato sam smatrao da u narednom periodu pređem na grijanje na struju – priča Pejović.

Nikola Daković naglašava da je prije same aplikacije za ugradnju FN panela bio dobro informisan prateći situaciju u Evropi i u zemljama regiona koje su prije Crne Gore pokrenule projekat izgradnje solara.

– Takođe vidio sam i ekonomski razlog, kao i ekološki te mislim da to mora da ima budućnost. Preporučujem svakom ko ima mogućnost da montira solarne panele na krovovima svojih domova – jasan je Daković.

Korisnik Jovan Vuković iz Herceg Novog je ugradio 10 KW, no kako je ugradio FN panele ovog proljeća, hoće da sačeka da prođe neki period da vidim da li će trebati još da se ugradi.

Ističe da se kandidovao za ugradnju najviše KW koje može fizičko lice da instalira na privatnom objektu kako bi imao maksimalnu korist.

Petar Berkuljan ističe da je ugradio 12 panela, to je oko 5 KW i ističe da je imao mogućnosti ugradio bi 10 kw.

– Gledaču tu mogućnost, makar da neku nastrešicu napravim i puni broj panela ugradim, kako bih proizvodio 10 kw

– priča Berkuljan.

– Savjetujem svima da se obavezno prijave, jer mislim da je ovo dobra priča i to iz više uglova; posmatrajući budžet porodice i posmatrajući iz ugla zelene energije koja je održiva – poručio je zadovoljni korisnik Saško Sarić.

VUKSANOVIĆ: EPCG SOLAR GRADNJA NAPRAVILA VELIKI USPJEH

Ranko Vuksanović, izvršni direktor EPCG – Solar gradnje, nakon godinu dana od prvih ugrađenih FN sistema, izražava lično zadovoljstvo, naglašavajući da je u tom periodu firma na čijem je čelu ugradila preko 2000 FN sistema, što na domaćinstva, što na privrednim subjektima.

– To je ukupno preko 22MW i predstavlja izuzetno veliki uspjeh. Poslije godinu dana od kada smo postavili i instalirali prve FN sisteme 23. juna 2022. godine, predstava izuzetan uspjeh s obzirom kada je nastala Solar gradnja i koje smo sve teškoće imali u početku, s obzirom da je to jedna nova djelatnost koja do sada nije bila u Crnoj Gori – ističe Vuksanović i podsjeća:

„Sve je bilo novo i to je bio jedan veliki izazov kako za mene tako i cijelu ekipu u Solar gradnji. Posao sam po sebi je veoma izazovan i zahtjevan“.

Govoreći o kadru koji radi na ugradnji FN sistema, Vuksanović je istakao da su

imali sreće da na tržištu rada pronađu toliki broj operativnih ljudi.

– Naša ambicija je da u narednom periodu imamo stotinu obučeni ekipa sa po 5 ljudi. To je 500 operativnih koji mogu da izađu bilo gdje na teren. Svojom operativnošću postigli smo da jedna ekipa za jedan dan, može da postavi montažu fotonaponskih sistema. To je rezultat koji je po nekim ocjenama u Evropi vrlo značajan. Na taj način stvaramo jedan novi proizvod u Crnoj Gori, a to je obučeni i spremni kadar koji u svakom momentu može da izađe na tržište, ne samo crnogorsko, već i evropsko. Na taj način naše ekipe mogu da pruže najbržu i najefikasniju uslugu. Takvih zahtjeva imamo iz Hrvatske, Srbije, BiH. Sve to je rezultat našega upornog rada, a takođe i pokazatelj da kod nas ima i te kako sposobnih ljudi za ovakvu vrstu posla – jasan je Vuksanović.

Kada se govori o planovima Solar gradnje, prema njegovim riječima, oni su usko vezani za planove Elektroprivrede, kao i sa druge strane, planovi EPCG su vezani za Solar gradnju.

– EPCG planira u okviru energetske tranzicije, a koja se već odvija, da prelazi u obnovljive izvore energije, kao što su solarne elektrane i vjetro elektrane. EPCG već ima potpisan ugovor za izgradnju elektrane Briska gora. U ovom slučaju prirodno je da sve radove izvede EPCG Solar gradnja, koja već u ovom momentu može da odgovori na rad na mnogo komplikovanijim objektima – ističe Vuksanović.

Na naše pitanje kako izgleda jedan

Nikola Daković, korisnik Nikšić

dan na terenu kada se krene u realizaciju projekta ugranje FN sistema i koliko je to izazovno, Vuksanović objašnjava, da koliko god da je isplanirana realizacija, uvijek ima nekih poteškoća u realizaciji te uvijek ima nekih elemenata koje treba u hodu riješiti.

– Svaki krov je različit, statički diskutabilne krovove na koje treba da ukažu naši stručnjaci, savjeti ka vlasnicima objekta da to otklone, jer u suprotnom ne mogu da se ugrade fotonaponski sistemi, onda problemi koji se pojavljuju vezano za stanje uzemljenja. Negdje mora da se ponovo radi uzemljenje, a sve to mora proći uz stručnu pomoć, sugestije i aktivno učešće zaposlenih Solar gradnje. Kompletan rad

koji mi radimo, tačnije 90% jeste na otvorenom terenu, i zavisimo od vremenskih prilika. Sve to kad se sagleda jesu poteškoće, ali mi ih rešavamo u hodu – kaže Vuksanović.

Očekivanja direktora EPCG Solar gradnje, jesu velika, jer kako ističe, apsolutno teže da uvijek postiču maksimalan rezultat.

„Projekcija je da ćemo tokom ljeta završiti projekat 3000+ i 500+. To znači potpuno instalisane snage od 30MW. Očekujemo da Elektroprivreda u međuvremenu obezbijedi nabavku opreme i da odmah krenemo u realizaciju projekta 5000+ od 70MW jer imamo uigrane timove koji to mogu jako brzo da završe“.

Jovan Vuković, korisnik Herceg Novi

U POSJETI FIRMI EPCG – SOLAR GRADNJA

Uspješnih 365 dana

Veliki investicioni ciklus stvorio je potrebu za angažovanjem novog stručnog kadra, pa je sa pokretanjem projekta Solari 3000+ i 500+ osnovana i ćerka firma Elektroprivrede Crne Gore – EPCG Solar gradnja, čije su ekipe u proteklih godinu montirale više od 2000 solarnih elektrana na krovove privatnih kuća i poslovnih objekata širom Crne Gore

Dragana B. Mijušković

EPCG-Solar gradnja osnovana je 27. septembra 2021, a zvanično je počela s radom 1. februara 2022. godine, kao izvođačka firma u okviru EPCG grupe, specijalizovana za projektovanje, ugradnju i održavanje fotonaponskih sistema.

Osnivanje kćerke firme Elektroprivrede Crne Gore, vezuje se početak tzv. energetske revolucije i izraženu potrebu za angažovanjem novog stručnog kadra radi realizacije projekta Solari koji korisnicima tj. potrošačima omogućava da istovremeno budu i proizvođači električne energije, prateći načelo – proizvodi tamo gdje

trošiš.

Od same ideje za pokretanje novih investicija u oblasti solarne energije, preko osnivanja EPCG-Solar gradnja do početka realizacije projekta, prošlo je manje od godinu – 23. juna 2022. godine realizovana je prva montaža fotonaponskog sistema na krovu jednog domaćinstva u Nikšiću.

Dinamika rada u prvim mjesecima pratila je dinamiku nabavke opreme i suočavanje s administrativnim barijerama, u smislu da je za svaku montažu bilo neophodno pribaviti obimnu dokumentaciju, što je u velikoj mjeri usporavalo realizaciju projekta. Od avgusta prošle godine, za-

hvaljujući izmjenama zakona, za montažu sistema do 30 kW olakšani su zahtjevi po pitanju urbanističko-tehničkih uslova, što je dalo prostora da u roku od godinu bude završena montaža fotonaponskog sistema na više od 2000 objekata.

U tu brojku spadaju brojna domaćinstva širom Crne Gore, od juga do sjevera, ali i značajan broj većih poslovnih subjekata, koji su prepoznali mogućnosti i benefite korišćenja solarnih panela. Među njima su Pošta Crne Gore, Javni servis RTCG, Sportski centar u Nikšiću i mnogi drugi. Ekipe EPCG-Solar gradnja montirale su i veliku solarnu elektranu na krovu Željezare, tako da su montaže većih siste-

ma dobar pokazatelj da smo za relativno kratak period postali uigran tim, spreman za velike projekte.

Za godinu aktivnog rada na terenu, pokazalo se da EPCG-Solar gradnja raspolaže obučanim operativnim kadrom koji je konkurentan i tražen i na širem tržištu, o čemu svjedoče već i nagovještaji buduće saradnje iz zemalja regiona, pa s ponosom možemo istaći da smo u kratkom roku prepoznati kao dobar partner u oblasti projektovanja i montaže fotonaponskih sistema, ističu u toj firmi.

U prethodnom periodu potpisan je Sporazum o saradnji sa preduzećem „Obnovljivi izvori energije“ d.o.o. Podgorica, koji predviđa poslovno-tehničku saradnju na razvoju projekata obnovljivih izvora energije i to: SE „Čevo“ snage 225 MW, VE „Bijela“ snage 118 MW i VE „Korita“.

Za projekte solarne elektrane „Čevo“ i vjetrolektranu „Bijela“ izrađena je kompletna projektna dokumentacija, dok je projekat „Korita“ još u fazi ispitivanja. Realizacija projekata počće kad preduzeće „Obnovljivi izvori energije“ d.o.o. Podgorica dobije sve potrebne građevinske dozvole, a EPCG-Solar gradnja pružiće

usluge ugradnje kroz tržišno konkurentnu ponudu.

Projekat Solari 3000+ i 500+ utabao je put budućim, sličnim projektima, a veliko interesovanje i odziv od gotovo 15 000 prijavljenih bili su osnov da početkom ove godine uslijedi poziv za novi, veći projekat Solari 5000+.

Podsjetimo, u martu je završen Javni poziv za novi projekat, koji podrazumijeva instalaciju fotonaponskih sistema instalisane snage 70 MW.

Projektom Solari 3000+ i 500+, predviđena je montaža sistema ukupne instalisane snage 30 MW, od čega je do sada postavljeno više od 22 MW.

U EPCG-Solar gradnja ističu da su najveći broj montaža realizovali u primorskoj i centralnoj regiji, gdje je zabilježen najveći broj prijavljenih korisnika, a gledano prema broju sunčanih dana na godišnjem nivou, primorska regija je najpogodnija za korišćenje solarnih potencijala.

Očekuje se da će projekat Solari 3000+ i 500+ bitizavršen do kraja ljeta, tako da odmah potom kreću montaže u okviru projekta 5000+, kojim su obuhvaćene i stambene zgrade do četiri sprata.

U razgovoru sa monterima saznali smo da je posao na terenu izazovan, često uslovljen specifičnostima svakog pojedinačnog objekta – od tipa krovnog pokrivača, krovne konstrukcije, vrijednosti uzemljenja itd, pa je nekad potrebno odraditi određena prilagođavanja prije same montaže. Ekipe su na terenu tokom čitave godine i spremne da za dva – tri dana montiraju manje sisteme, dok je za veće sisteme potrebno i do 10 dana za montažu.

U EPCG-Solar gradnja trenutno je angažovano oko 400 dobro obučanih montera, ali potreba za operativnim kadrom naročito je izražena, jer se radi pod zahtjevnim uslovima, na visini, a sigurnost na radu jedan je od imperativa. Stoga je angažovanje velikog broja elektro montera realna potreba, naročito imajući u vidu da u budućnosti slijede još veći i izazovniji projekti.

Dugoročni planovi EPCG-Solar gradnja usko su vezani za projekte majke firme. Osim projekata Solari, u planu je i izgradnja velikih solarnih sistema, prije svega elektrane Briska gora i plutajuće solarne elektrane na jezeru Slano, a EPCG Solar gradnja će biti važan dio tih projekata.

Veselin Vučurović

ISKUSTVA VESELINA VUČUROVIĆA, JEDNOG OD PRVIH VLASNIKA MINI SOLARNE ELEKTRANE U CRNOJ GORI

Sunce je energija budućnosti

Ono što je mnogima bila nepoznanica, Veselinu Vučuroviću, koji je na svom imanju u Gornjem Polju kraj Nikšića, još prije 12 godina počeo proizvoditi energiju iz solarnih panela za sopstvene potrebe, bio je izazov. Znanje i svoju viziju o tome kako se snaga Sunca može iskoristiti na najbolji način, ne narušavajući prirodni sklad, iskoristio je za realizaciju prve mini solarne elektrane na krovu porodične kuće. U to vrijeme to je bila prva solarna centrala u našoj zemlji umrežena na distributivnu mrežu

Marija Vukotić

Kada je početkom minule decenije, Veselin Vučurović iz Gornjeg Polja kraj Nikšića postavio solarne panele na krov porodične kuće i na taj način počeo proizvoditi električnu energiju za sopstvene potrebe, mnogi su sa podozrenjem na to gledali. No, to nije obeshrabrilo našeg sagovornika, koji je vrlo posvećeno, sa puno znanja i odlučnosti krenuo u ostvarenje svojih snova, koje je sanjao još u ranim školskim danima kada se, kaže, zainteresovao za prirodno okruženje čovjeka i mogućnosti iskorišćenja potencijala Sunca za postizanje energetske nezavisnosti domaćinstva i to bez narušavanja životne sredine i prirodnog sklada.

U svoj projekat budućnosti, kako ga zove, Vučurović je krenuo iz hobija, da bi se danas, u zrelih godinama, prateći rastuće probleme kojima je čovjek svojom industrijskom djelatnošću i devastiranjem prirode ugrozio sopstveni opstanak

na zemlji, njegov interes usredio na proizvodnju energije neophodnu za lične i društvene potrebe. Energija na zemlji, kao što je poznato, potiče od Sunca, a to što je direktna energija Sunca zanemariavana do zadnjih decenija rezultat je industrijskog razvoja i monopola uspostavljenih nad fosilnim gorivima, tehnologiji devetnaestog vijeka, a potom hidro-energiji, tehnologiji sredine dvadesetog vijeka, podsjeća Vučurović. Interesantno je napomenuti da energija koja sa Sunca „padne“ godišnje na zemljinu površinu, iako se radi o promilima, veća je za oko 14 hiljada puta od svih energetskih objekata koje je čovjek izgradio na zemljinoj kugli. Višedecenijsko iskustvo Vučurovića, svakako, koristiće onima koji su u nedoumici da li da se okrenu ovom OIE, pa Vučurović kaže da su njegova saznanja utemeljena na prirodnim resursima dostupnim na svakoj tački zemljine kugle. Smatra da u definiciju obnovljivih izvora energije imaju pravo da budu uvršteni energija Sunca,

zemlje, bunarske vode, vjetra i vazduha. Projekat njegove porodične kuće polazište ima u 2000 sunčanih sati (na mikro lokaciji je 2.248 sunčanih sati). Godišnje potrebe za električnom energijom su između 2 i 2,3 MWh, a proizvodnja solarne elektrane 2,5–3,00 MWh. Dakle, uvijek je prisutan suficit proizvodnje nad potrošnjom što je jasan pokazatelj značaja i benefita ulaganja u OIE.

MINI SOLARNA ELEKTRANA PUŠTENA U RAD 2012. GODINE

U julu 2012.godine Vučurovićeva solarna elektrana, tada prva u Crnoj Gori, umrežena je na distributivnu mrežu EPCG, pošto je ispunila sve tehničke i urbanističke uslove, a trebalo je oko 80 različitih rješenja za njeno puštanje u rad. Osnovna prednost je, objašnjava Vučurović, to što je proizvedenu energiju preko dana prvo koristio za sopstvene potrebe (kada jednom domaćinstvu najviše energije i treba

i kada je najskuplja), a višak je predavao mreži (preko noći je za male potrošače korišćena energija iz mreže, kada je najjeftinija i ima je dovoljno). Potrošnja proizvedene sopstvene električne energije je besplatna, a višak energije predaje se mreži po tržišnoj cijeni.

Dakle, svaki kilovatsat potrošene električne energije donosio je benefit od 11 eur/centi, koliko je koštao kilovatsat preuzet iz mreže. Rezultat tog projekta je da od puštanja u rad solarne elektrane Vučurović nije platio ni cent za električnu energiju koju je preuzimao iz mreže, a da je za predatu električnu energiju dobijao

od 150–250 eura, na godišnjem nivou. Kada se uzmu u obzir troškovi četvoročlane porodice za grijanje prostora i vode i sl, sinergijski efekat ovog projekta je između 2.500 i 3.000 eura na godišnjem nivou. Računicu za proteklih 11 godina izvedite sami, kaže Vučurović.

PRIRODU NE NASLJEĐUJEMO OD PREDAKA, VEĆ JE POZAJMLJUJEMO OD POTOMAKA

Crna Gora ima izvanredne klimatske pretpostavke za korišćenje obnovljivih

izvora energije, smatra Vučurović. Podatak da na jedan kvadratni metar ravne površine u Crnoj Gori, na godišnjem nivou, sa Sunca „padne“ energije čiji je ekvivalent 200 m³ zemnog gasa dovoljno je indikativan u kom pravcu treba usmjeriti energetska strategiju. Ako se tome doda energija zemlje, bunarske vode, vjetra, vazduha, to samo potvrđuje bogatstvo potencijala. Primjena tehnologije za korišćenje obnovljivih izvora energije mora se značajno pojednostaviti. Kompletnu proceduru treba svesti na urbanističke i tehničke uslove, tj. prostorne i tehničke standarde primjerene distributivnoj mreži. Sadašnja zakonska rješenja to ne omogućavaju i potrebno ih je promijeniti, smatra Vučurović. Elektroprivreda Crne Gore pokrenula je, prije godinu, projekat SOLARI, a Vučurović kaže da se radi se o veoma dobroj namjeri da se proizvodnja energije približi potrošaču i tako ga učini odgovornim za njeno racionalno trošenje. Iskustvo stečeno dosadašnjom realizacijom ovog projekta dovešće, svakako, do novih rješenja i promjene zakonskih uslova.

Podsjetivši da je upotreba solarne energije u Evropi porasla gotovo 50% u 2022. godini, Vučurović se osvrnuo na situaciju u našoj zemlji.

– Energetska efikasnost domaćinstava u Crnoj Gori je na niskom nivou, uprkos visokom potencijalu OIE, zato je obnovljiva energija uslov izgradnje održivih i otpornih energetskih sistema, istakao je Veselin Vučurović.

Tatjana Knežević Perišić

Od teške 2021.godine, kada je, zbog niza incidenata i lošeg uglja (ali i upravljanja kompanijom) blokiran sistem TE „Nikola Tesla“, preko ogromnih troškova za uvoz električne energije te minusa od čak 650 miliona eura, Elektroprivreda Srbije je, zahvaljujući svojim stručnjacima, predvođenim generalnim direktorom Miroslavom Tomaševićem, uspjela da prvi kvartal ove godine završi sa plusom od 250 miliona eura! Prvog čovjeka EPS-a, pitamo: kako?

Prvi kvartal ove godine, EPS je završio sa plus 294 miliona eura, od čega je 51 miliona zarađeno izvozom struje i po tome smo postali najveći izvoznik struje u regionu. Bio je to čisti višak koji smo proizveli i prodali na tržištu. Međutim još zavisimo od uvoza uglja; spremili smo blokove, a blaga zima, povoljna hidrologija i dobra priprema su nam donijele priliku da izvezemo struju, kada je drugi nijesu imali dovoljno. Čak smo jednog dana oborili rekord, ne u GWh, već u novcu, kada smo prodali energije za četiri miliona eura i 22 GWh za dan. Istina, i „zvanični“ rekord od izvoza 28 GWh nije nedostižan, ali ovaj u novcu jeste.

Kada su „ispali“ termo blokovi i kada je Srbija ostala u mraku, bila su potrebna ogromna sredstva za nabavku struje, kvalitetnog uglja, popravki...Koliko vam je država pomogla, obzirom da ste državna energetska kompanija?

Sve termo blokove su „dovodile u red“ stručne službe EPS-a! Mi smo svi, faktički, inženjeri iz sistema...Ja sam, recimo, radio i u rudniku, pa 2013. u TE Obrenovac, pa onda u EPS-u. Tamo sam doveo saradnike od struke, od tehničkog i ličnog integriteta. Pazite, jako je važno imati i jedno i drugo; postoje tehnički obrazovani ljudi, ali bez ličnog integriteta-takvi uvijek „popuste“ i imate problem! Za mene i nas-nema popuštanja. Zna se šta je pravac rada u ovakvoj situaciji-i kad to znate, radite i „dobijete“ rezultat.

Pitate za pomoć države? Država jeste dala pozajmice, nešto od toga će se odbiti kao subvencija za kupovinu rudarske opreme, ali gro finansijskog oporavka

MIROSLAV TOMAŠEVIĆ, V.D. GENERALNI DIREKTOR ELEKTROPRIVREDE SRBIJE

Zaposlene u EPS-u gledam kao patriote

Od nestvarnih 650 miliona minusa u poslovanju, Elektroprivreda Srbije je, za dvije godine, prvi kvartal ove, završila sa plusom od 294 miliona, od čega je 51 milion zarađen prodajom struje, kaže Miroslav Tomašević. Najveći teret oporavka su podnijeli zaposleni i oni su, za mene, patriote. Jer nikakvim novcem se ne mogu kupiti njihovi dani i noći, njihova posvećenost poslu, želja da se pomogne gigantu da ponovo stane na noge. Ta upornost i trud, ta lavovska borba za termoblokove, zaista su za veliko, veliko poštovanje, kaže Tomašević

je uradio sam EPS, uz kredite koje smo dizali za likvidnost. Prema odluci Vlade o ograničenju cijene struje, dobili smo i neku razliku, koju bi ostvarili prodajom na tržištu, gdje su cijene više, pa je taj dio „ispao“ kao naknada štete, obzirom da pravu državnu pomoć ne možemo dobiti, po direktivama EU i Energetske zajednice.

Šta je sa pomoći od EU zemljama Zapadnog Balkana i velikom novčanom „kolaču“ dodijeljenom upravo Srbiji?

EPS, od tih para, nije dobio ništa! Novac je uplaćen resornom Ministarstvu i mislim da je planiran za subvencije povlaštenim i energetske ugroženim kupcima.

Kako ste sanirali termo blok?

Najkraće, znanjem i umijećem naših ljudi! Vidite, naše prve elektrane, Blok A1 i A2 na TENT-u, ako zanemarimo Moravu, Kostolac, Kolubaru, su elektrane od po 210 MW, građene 1971-72.godine, sa optimalnih 330 hiljada radnih sati. Ti sati su „odrađeni“, što faktički znači da im je završen radni vijek; mjeri se to po 50 godina rada, po „dobošu“ i sličnom. Kad „prevedete“ ove godine u sate rada, to iznosi 6500 sati puta 50 godina, tako dobijete ovu veliku cifru. Dakle, po svim parametrima, ta dva bloka bi morali da zaustavimo. Međutim, radili smo niz ispitivanja materijala, stanja turbina i ostalog, pa smo procijenili da iste mogu izdržati tu do 2026.-27.godine, tim više što ih koristimo za grijanje Obrenovca. Kada istekne ovaj period, toplifikaciju ćemo prebaciti na blokove 3, 4, 5 i 6 TENT-a. To su već neki detalji, ali situacija je takva da nam ta dva bloka, odrađuju svoje „posljednje dane“.

Kako se, dakle, borimo? Ponavljam: znanjem i umijećem! Uz adekvatno održavanje i rad, ljudi su najvažniji! Posvećenost poslu uvijek daje nevjerojatne rezultate. E pa, za mene, su ti zaposleni-patriote! Nema tog novca koji može da plati posvećenost poslu, ne može niko da plati njihove dane i noći, njihovu borbu, njihov trud! Ni kad tri puta uključuješ sistem, a on pada, ni kad vidiš da je nešto trulo, sad kotao, sad ventil, blokovi...ta njihova upornost da riješe problem je zaista za poštovanje. Ljudi koji su se tako lavovski borili za EPS, za te blokove termoelektrane su, jednom riječju, patriote i oni su zaslužni za ovakav

rezultat rada našeg sistema.

Vjerovatno ste onda i našli alternativu za ta dva bloka, kada završe svoj radni vijek?

Naravno. Mi već, na Kolubari 2, na bloku koji je počeo sa radom 1957.godine te u TE Morava, koja se približava ili je malo prešla tih 20 hiljada radnih sati, planiramo da na pepelištima izgradimo solarne elektrane; na Kolubari kapaciteta od 71 MW, u Svilajncu 45 MW. Imamo obezbijeđeno finansiranje od Investicionog fonda za Zapadni Balkan, od Evropske Unije. Već dva granta smo dobili za izradu studije, a EBRD i KfW banke su spremne da uđu u oba projekta, što je, za ovu priču, sjajno. Tu je ključno da vi, pri izradi solarnih elektrana, imate gdje da se priključite, a mi, u ovom slučaju imamo, čim se ove dvije elektrane isključe. Nadalje, treću solarnu smo planirali na srednjekostolacskom ostrvu; tu imamo novo pepelište na Čirikovcu, a tu su i površinski kopovi; na Kostolcu imamo puno tih površina gdje je najlakše postaviti solarne panele, a obzirom da govorimo o potencijalu i do 500 MW, onda je jasno da ćemo to iskoristiti.

Međutim, mislim da je najveći problem u „solarnoj priči“, do koje mjere ići sa solarnim panelima? Svi, valjda, „kapiramo“ priču o negativnoj cijeni električne energije. Jer kad sunce sija, sija svima; kad pada kiša, pada i ostalima. Zato će se EPS ograničiti i raditi na svojim površinama, koje su naše-državne, dakle, na pepelištima, površinskim kopovima, odlagalištima, koja su završena. Mi bi tu stavili solarne panele i to isključivo za potrebe države Srbije. Zašto tako? Zato što smo u stanju da balansiramo tu energiju! Dakle, da kad imaš viška, taj dio povučesh; ne moraš da prodaješ. EPS ima mogućnost da, recimo, isključi termo blok, da smanji protok i proizvodnju u Đerdapu, a to znači da možemo da balansiramo sa energijom.

Vrlo brzo ćemo doći i do balansiranja. Šta to znači? Recimo; od kraja aprila počinju vode, koje onda imaju svi u regionu. Onda ide sunčani period, kada se, skokom temperatura, prazni konzum, ali jedno mjesec i po dana svi imamo energije, i to viška. Naravno da tada padaju cijene i postaju i-negativne. EPS, u ovoj situaciji, povuče svoje termo blokove, „odvede“ ih na remont, ali „pokupi“ tu energiju jeftino, a onda je „pusti“ kada nastupi suša i nestašica struje. Dakle,

bilansiramo.

Uz postavljanje solara na objekte, krenuli smo u izgradnju reverzibilne elektrane Bistrica, kapaciteta 628 MW. Država Srbija je blizu dogovoru sa japanskom Džajkom oko kredita i to bi bila kruna ovih planova, jer bi Bistrica balansirala sa oko 2000 MW energije i zaokružila hidropotencijal države. Takođe, u narednih desetak godina, smo planirali izgradnju dva niza manjih hidroelektrana na Ibru i Moravi; tu je i taj projekat sa Republikom Srpskom i HES Gornja Drina; za izgradnju HE Buk Bijela stigle su tri ponude, uskoro će biti izabran izvođač, nakon čega bi krenula izgradnja 115 MW, polovina sa RS, pa onda Foča i Paunci, manjeg kapaciteta, u tom kaskadnom nizu, što bi EPS-u donijelo oko 200-210 MW. Imamo i s vama lijepu priču oko Komarnice, ali sve u svemu, planiramo novih oko 1000 MW, pa neka drugi nastave.

I pored sjajnih rezultata i planova o kojima govorite, postoji problem EPS-a i države Srbije. Šta je njegova suština?

Mi smo bili javno preduzeće, a po zakonu bi morali biti AD društvo. I tu nije ništa sporno. Međutim, Statut ad društva je sporan jer podrazumijeva postojanje skupštine, nadzornog odbora i generalnog direktora sa izvršnim odborom. Skupštinu, po njemu, čini jedan čovjek-i to resorni ministar. U nadzornom odboru je planirano sedam članova, dva konsultanta iz Norveške, jedan zaposleni (!) i ostali članovi. Norvežani su bili kod nas, dobili su sve papire, vrše analize, moraju izaći sa planom ili izvještajem-mi to ne znamo. Da li će to „njihovo“ biti inkorporirano u naš Nacionalni klimatski plan-ne znamo. Vlada nam je tražila naš Zeleni plan, dobili su ga, jer smo ga odavno završili. Zašto se sve tako radi-ni to ne znam. Ali znam sledeće: Ja sam čovjek od integriteta i autoriteta, nje-sam političar. I dok sam generalni direktor EPS-a, vodiću kompaniju kako znam i umijem, sa svojim saradnicima, koji su pokazali da umiju da rade posao. Da li osnivači, tačnije država ima neke druge planove sa EPS-om, znaće se brzo. Ono što se sada zna, predstavljeno je sjajnim rezultatima rada i to je neka satisfakcija za prethodni, teški period ove kompanije.

(Intervju sa Miroslavom Tomaševićem rađen je 2. maja 2023. godine, kada je bio v.d. generalni direktor EPS-a)

Detalj sa otvaranja restorana

U EPCG - ŽELJEZARA NIKŠIĆ IDU PUNOM PAROM NAPRIJED

Ponovo otvoren radnički restoran

Od zvaničnog otvaranja EPCG Željezare u februaru ove godine, planirani radovi završeni su u kratkom vremenskom periodu. Nakon što je završeno postavljanje prve solarne elektrane, snage oko 1,7 megavata, na oko 14.000 kvadrata krova pogona Vučionice i početka izrade konstrukcija, te priprema terena za izgradnju druge elektrane od 2 megavata na zemlji, zaposleni u ovoj firmi nastavili su sa realizacijom novih projekata. Jedan od njih je i otvaranje radničkog restorana

Dragana B. Mijušković

Radnički restoran u EPCG-Željezara Nikšić otvoren je nakon dvadeset godina uz finansijsku pomoć EPCG i veliki rad i trud menadžmenta i zaposlenih u Željezari. Investicija je vrijedna oko 60 hiljada eura.

Prema riječima šefa kuhinje Miroja Perovića u kuhinji restorana trenutno je zaposleno trinaest radnika, a dnevno će se pripremati oko 360 obroka.

- Tendencija rasta je i do 800 obroka dnevno. U fazi smo otvaranja i drugog restorana za firme klastere i pripremu

kuvane hrane koja će ići iz ove kuhinje. Iskreno se nadamo da će to i dalje rasti. Restoran je ekstra opremljen, jedan prelijepi radnički restoran. Ja sam lično oduševljen, znam da su radnici EPCG Željezare ponosni, jer su oni ovo radili i pravili. Svi smo u ovome učestvovali - istakao je Miroje Perović.

Svečanom otvaranju radničkog restorana u čijoj organizaciji je učestvovao i Sindikat fabrike, prisustvovala su brojne zvanice, među kojima: predsjednik Opštine Nikšić Marko Kovačević, izvršni direktor Elektroprivrede Crne Gore Nikola Rovčanin, premijer u tehničkom mandatu

Dritan Abazović, predsjednik SO Nikšić Nemanja Vuković, ministar ekonomskog razvoja i turizma Goran Đurović te izvršni direktor njemačke firme DOO "Business network" Tomas Hierl, prvog stranog investitora, kao i brojni radnici Željezare ispred kojih je govorio predsjednik Sindikata EPCG-Željezara Nikšić Ivan Vujović.

-Svaki posao počinje od ideje, a nijesmo je imali do 11. avgusta 2022. godine, a tada je došao čovjek sa idejom i na krovu ove zgrade nam je saopštio. Zato mogu da kažem hvala veliko predsjedniče Opštine Marko Kovačeviću. Takođe, da bi se ta ideja ostvarila bila je potrebna energija iz

Elektroprivrede Crne Gore, a tu energiju je imao gospodin Milutin Đukanović, sa njegovim timom iz EPCG" - riječi su predsjednika Sindikata.

- Željezara ponovo radi, a radnici primaju plate - poručio je, između ostalog, Vujović zahvalivši se osim predsjedniku Opštine Nikšić Marku Kovačeviću, predsjedniku Odbora direktora EPCG Milutinu Đukanoviću, takođe i premijeru Dritanu Abazoviću i izvršnom direktoru EPCG-Željezare Đorđiju Manojloviću za istrajnost, pomoć i podršku.

POTPISAN PRVI UGOVOR SA STRANIM INVESTITOM

Predstavnici EPCG Željezara Nikšić potpisali su ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji sa nemačkom firmom koju zastupa izvršni direktor Tomas Hierl.

Tomas Hierl, prvi investitor u Željezari, kazao je da su u tu kompaniju došli da proizvode čeličnu užad i najavio da će u narednom periodu osim čelične užadi proizvoditi i žicu i sirovinu za užad. On očekuje da proizvodnja počne na jesen i da u naredne dvije do tri godine zaposli od 100 do 200 radnika. On se zahvalio na podršci na koju je naišao u Željezari.

- Hvala na podršci na koju sam naišao ovdje da bih započeo proizvodnju čeličnih užadi. Ovdje smo došli samo zbog užadi, a zadovoljstvo mi je da kažem da ćemo proizvoditi i žicu, sirovinu za užad i samu užad - kazao je njemački investitor Tomas Hierl.

Početak proizvodnje najavio je za jesen.

- Naravno da je to proces koji će se odvijati narednih godina. Prve mašine stižu i očekujemo da zaposlimo 100-200 ljudi u naredne 2-3 godine. Na jesen, sada stižu 3 mašine, očekuje nas instalacija istih i obuka radnika - kazao je Hierl.

Ta firma će u okviru prostornih kapaciteta EPCG Željezara Nikšić biti usredsređena na ekonomski optimalnu i racionalnu proizvodnju i prodaju čeličnih užadi.

- Čelnici EPCG-Željezara Nikšić ukazali su na značaj povezivanja i uspostavljanja saradnje sa inostranim partnerima, naglašavajući da će sklapanje partnerstva sa investitorom poslužiti kao temelj za povećanje broja radnih mjesta, proaktivnost i pronalazak narednih efikasnih i inovativnih modela saradnje - rečeno je iz EPCG-Željezara Nikšić.

Uspostavljanje poslovno-tehničke saradnje sa njemačkim investitorom, ističu iz nikšićke fabrike, doprineće potpunijem

korišćenju raspoloživih proizvodnih kapaciteta, savremenih dostignuća u tehnici i tehnologiji, radnih iskustava u projektovanju i proizvodnji, kao i potpunijem korišćenju sirovina, pogonske energije i stručnog rada, što će biti refleksija jačanja istraživačko razvojnog programa i ostvarivanja novih načina proizvodnje uz

povećanje produktivnosti rada.

- Obostrana spremnost za saradnju doprinijeće jačanju strateškog partnerstva, povezivanja, zajedničkih ulaganja, transfera znanja i tehnologije sa ciljem da se podrže poslovni planovi, unaprijedi poslovanje i obezbjedi razvoj - rekli su iz EPCG Željezara Nikšić.

PROIZVODNI REZULTATI I STANJE OBJEKATA EPCG, U SUSRET LJETNOJ SEZONI

Za pet mjeseci proizvedeno 1639 GWh energije

Energetski objekti, u vlasništvu EPCG, tokom prvih pet mjeseci ove godine, ostvarili su proizvodnju od 1.639 GWh, što je za 307 GWh više od plana ili 23 %. Izvoz i uvoz električne energije je zato 580 GWh, u vrijednosti od 94 miliona eura. Spremnost pogona na zavidnom nivou, stanje akumulacija gotovo na maksimumu

Tatjana Knežević Perišić

Prvih pet mjeseci, praktično bez prekida, obilježile su izuzetno povoljne hidrološke prilike, a velike količine padavina, omogućile našim elektranima da planovi, predviđeni Bilansom, budu značajno premašeni, kaže Bojan Đordan, izvršni rukovodilac FC Proizvodnja.

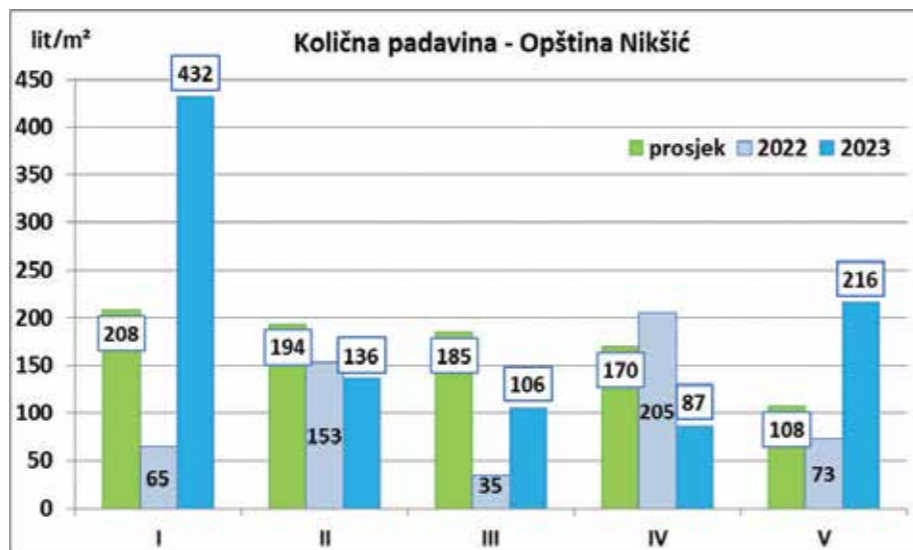
Tako je, zaključno sa početkom juna, HE Perućica proizvela 630 GWh, dok je prema Bilansu trebalo da proizvede oko 528 GWh, što predstavlja prebačaj plana za oko 20%. HE Piva je, za pet mjeseci, proizvela 498 GWh, od predviđenih 334 GWh, što je prebačaj za oko 50%. Proizvodnja u TE Pljevlja je 515 GWh, od plan-skih 470 GWh, što je za oko 9,5% više, kaže Đordan.

Zato možemo zaključiti da je spremnost pogona na zavidnom nivou i da smo maksimalno moguće iskoristili jako povoljnu hidrologiju, kada su u pitanju hidroelektrane. Naravno, osnov za ovakav nivo pouzdanosti, sigurnosti i u konačnom ostvarenje ovako dobrih proizvodnih rezultata jeste kvalitetan, marljiv i proaktivni rad zaposlenih u FC Proizvodnja, odnosno kolega u pogonima. Uz kvalitetan ugalj, rezultati nijesu mogli da izostanu, kaže Đordan.

Dakle, energetske objekti u vlasništvu EPCG, tokom prvih pet mjeseci 2023. godine, ostvarile su proizvodnju od 1.639 GWh, što je za 307 GWh više od plana ili 23 %, precizira Darko Krivokapić, izvršni rukovodilac Direkcije za trgovinu energijom, uz tabelarno poređenje sa istim periodom prošle godine:

Kada se uspoređuju proizvodni rezultati od januara do 1.juna ove i prošle godine, razlika je baš vidljiva, kaže Krivokapić. Dodaje kako su hidrološke prilike umno-

GWh	HE Perućica	HE Piva	TE Pljevlja	Ukupno
2022.	382	253	535	1.170

Razvoj novih proizvodnih pogona

Iako dosta oskudni sa ljudstvom, zaposleni u FC Proizvodnja uspijevaju da upravljaju sa razvojem dva projekta, kaže Bojan Đordan. Jedan od njih je jako inovativan, nešto što je rijetkost i u Evropi, a radi se o plutajućoj solarnoj elektrani na Slanom jezeru. EBRD je izrazila spremnost i želju da grant sredstvima podrži našu kompaniju u prvim koracima razvoja predmetnog projekta.

FCP se bavi i razvojem još jedne solarne elektrane, na obali jezera Krupac. Na predmetnoj lokaciji EPCG u svom vlasništvu posjeduje preko 70 ha zemljišta, čija je orijentacija za proizvodnju električne energije izuzetno povoljna. Izradili smo Elaborat o tehničko tehnološkim karakteristikama i podnijeli zahtjev za izdavanje UTU, kaže Đordan.

gome doprinijele ovim rezultatima:

Tako da su, za posmatrani period, ostvarene padavine na nivou 976 lit/m², što je za 111 lit/m² više u odnosu na dugogodišnji prosjek. Na dijagramu je prikazana količina padavina na teritoriji Opštine Nikšić.

U jun mjesec HE „Perućica“ ulazi sa, praktično, punim akumulacijama tako da

se u naredna dva ljetnja mjeseca, do remonta, očekuje ispunjenje mjesečnih planova, a vjerovatno i više, kaže rukovodilac podružnice Radovan Đukanović, izražavajući zadovoljstvo uprave i zaposlenih dobrim poslovanjem elektrane.

Sa zadovoljstvom mogu reći da je pogonska spremnost proizvodnih agregata i ostale opreme na maksimalnom nivou, što potvrđuju proizvodni rezultati i rad elektrane, bez ijednog zastoja, ističe Đukanović.

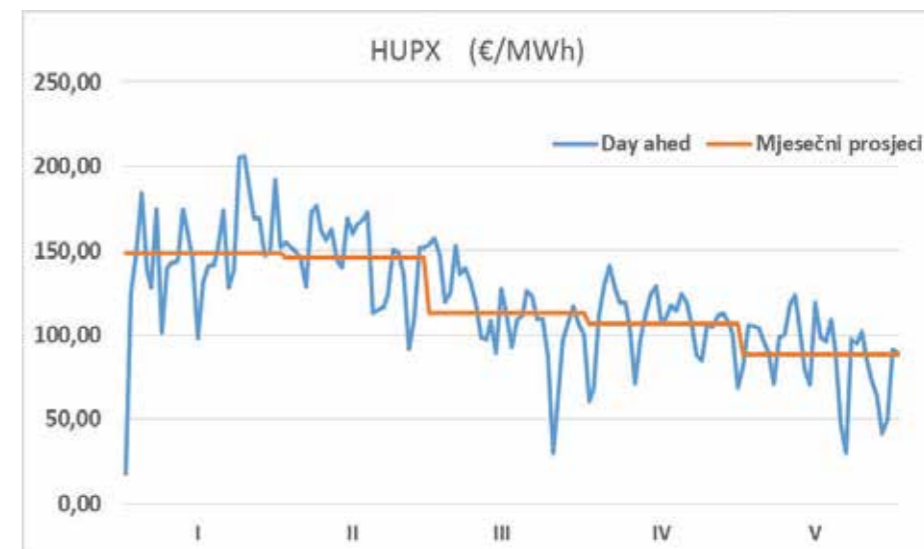
I izvršni rukovodilac HE „Piva“ Nikola

Daković ne krije zadovoljstvo rezultatima rada:

Zahvaljujući povoljnoj hidrologiji, u mjesecu maju, stanje akumulacije na dan 07.06.2023.godine iznosi 259,81 GWh, što predstavlja 96,58% od pune akumulacije. U odnosu na ono što je planom predviđeno 241 GWh, nivo akumulacije je 107,95% od planirane. Proizvedeno je 494.489,49 MWh električne energije, što je u odnosu na godišnji plan od 334.000 MWh, 148,05% ili 48,05% prebačaj plana, a u odnosu na planiranu godišnju proizvodnju od 750.000 MWh, „Piva“ je već ostvarila 65,93% od plana, kaže Daković. Dodaje da je za jun planirana proizvodnja od 36 GWh, za jul 61 GWh, a za avgust 72 GWh. Dok se u junu očekuje manja potrošnja energije, u julu i avgustu konzum potrošnje električne enegrije u Crnoj Gori, uvijek dostigne maksimalne vrijednosti-i spremni smo za njih, poručuje Daković.

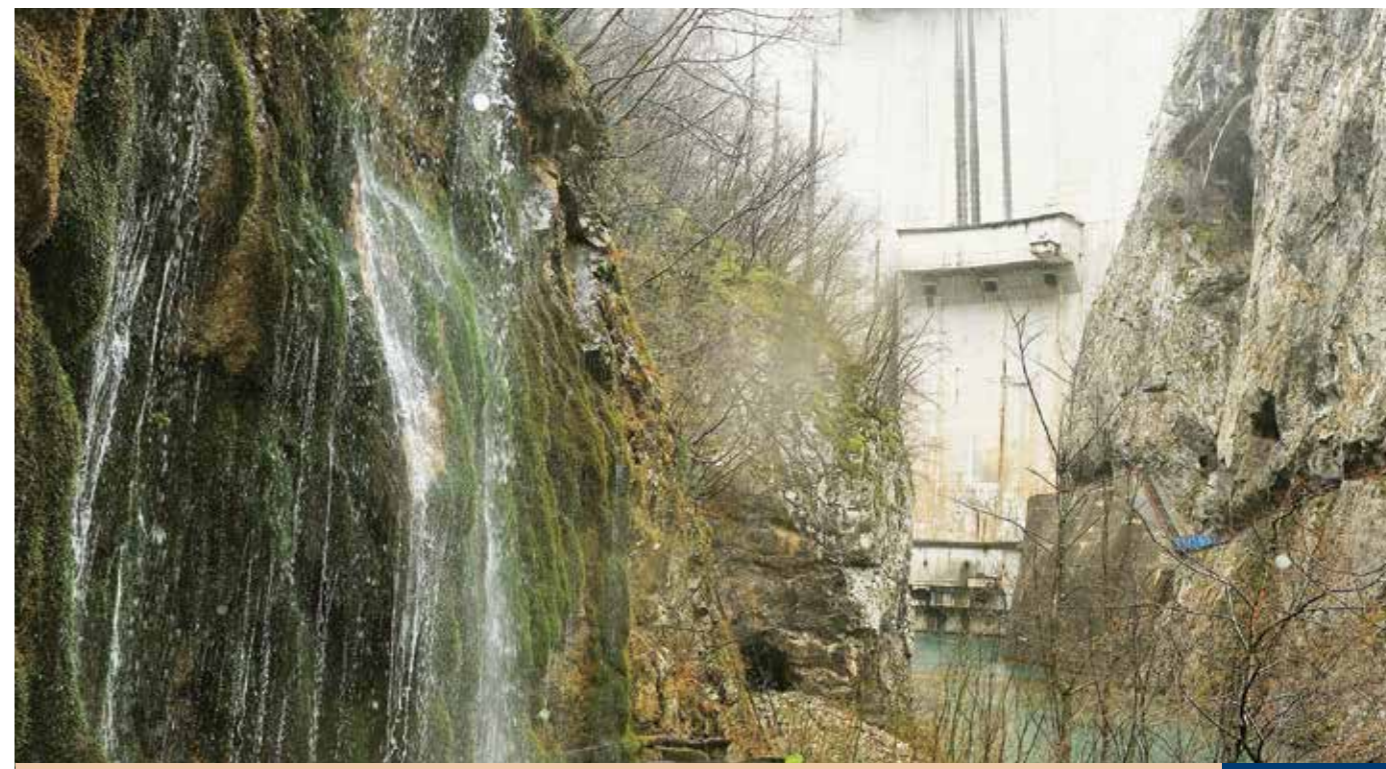
Što se tiče TE Pljevlja, nakon uspješno završenog redovnog godišnjeg remonta, elektrana je ponovo na mreži. Uz tipski remont mašinske sale, kotlovskog postrojenja, sistema za pripremu ugljene prašine i pomoćnih postrojenja, ove godine povećan je bio obim radova na srednjenaponskoj opremi, posebno sistema za upravljanje i monitoring elektrane.

I ekološka rekonstrukcija teče zadovoljavajućom dinamikom, kaže Bojan Đordan, ističući da je izvođač strana kompanija, sa drugačijim navikama i rutinom,

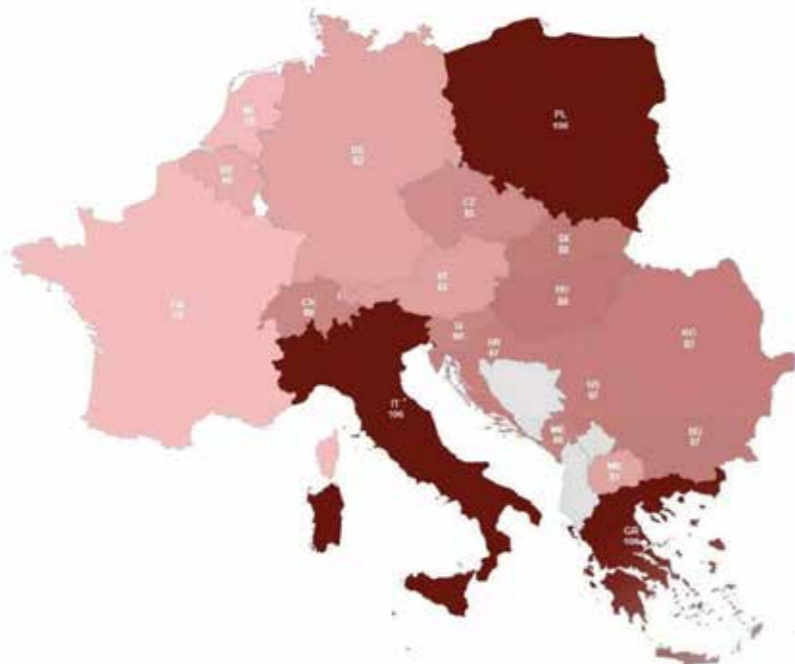
Remont na A1 u HE Piva u septembru

U HE Piva, nakon kvara na trećem blok transformatoru, pokrenuta su dva procesa - jedan je servisiranje pokvarenog transformatora i njegovo stavljanje u pogon, što se očekuje krajem avgusta/početak septembra ove godine, kaže prvi čovjek FC Proizvodnja Bojan Đordan. Drugi je nabavka novog transformatora; nakon ponovljenog tenderskog postupka, brzih dana se očekuje donošenje odluke o izboru najpovoljnije ponude, kaže on. Očekujemo, dakle, rješavanje i tog problema, čime će stepen sigurnosti i pouzdanosti elektrane biti značajno veći, naglašava Đordan. Prema riječima rukovodioca podružnice Nikole Dakovića, remont na A biće započet, vjerovatno u septembru, a već su pokrenute aktivnosti na pregledu opreme i osposobljavanju upravljanja srednjim ispuštima na brani hidroelektrane. Kroz kapitalne investicije izvršice se i zamjene na određenim vitalnim djelovima agregata.

Monthly average wholesale baseload power price (EUR/MWh)

Price baseload (EUR/MWh) 70 100

ali da je dinamika radova više nego zadovoljavajuća.

-Ako se samo sjetimo istog ovog perioda 2021.godine, kada smo praktično bili u ćorsokaku sa samim projektom, pa i pred mogućim raskidom ugovora, a danas govorimo da smo građevinske radove gotovo završili i da brzih dana krećemo sa montažom mašinske opreme i instalacija, moramo biti jako zadovoljni, kaže Đordan. Dodaje da su krenuli i radovi na I fazi toplifikacije, projekta koji se u Pljevljima čekao punih 40 godina i koji je konačno vidljiv građanima.

-Građani Pljevalja projekat toplifikacije neće više doživljavati kao fantomski, već kao nešto realno i nešto što će značajno podići kvalitet života u Pljevljima, kaže Đordan. Najavljuje još jedan značajan talas investicija u postrojenje TEP:

-On se ogleda u nabavci nove turbine (visokog i srednjeg pritiska) i prateće opreme što će značajno uticati na povećanje stepena efikasnosti postrojenja. Ova investicija će donijeti ozbiljne benefite i kroz nekoliko godina će praktično sama sebe isplatiti, dok će EPCG za istu količinu proizvedene energije imati značajno manje emisije CO2.

IZUZETNI FINANSIJSKI REZULTATI RADA

Dobre hidrološke prilike, a samim tim i izdašna hidroprivodnja, kao i pouzdani rad termoelektrane omogućio je da

EPCG ima viškove električne energije, koje su prodane na tržištu, što je samim tim omogućilo, da tokom prvih pet mjeseci EPCG ostvari pozitivni saldo kada su u pitanju izvoz i uvoz električne energije – saldo izvoz/uvoz za posmatrani period je 580 GWh, vrijednosti 94 Mil €, saopštava Darko Krivokapić za naš list.

Sa izuzetnim finansijskim rezultatima, zadovoljan je i izvršni rukovodilac FC Privatna Bojan Đordan.

- Uzimajući u obzir početak godine, kada su cijene na berzama električne energije i dalje bile visoke, pouzdan rad naših pogona omogućio nam je i ostvarenje izuzetnih finansijskih rezultata. Stoga, jasno je da dalja ulaganja u postojeće objekte ne smiju da se dovode u pitanje, već treba proaktivno i blagovremeno reagovati, vršiti servise i eventualne opravke kao i kontinuirani monitoring opreme. Jedino takvim pristupom moguće je ostvarivati dobre proizvodne rezultate, a samim tim i finansijske – smatra Đordan.

Što se tiče samih cijena struje, prema riječima Darka Krivokapića, primjetne su

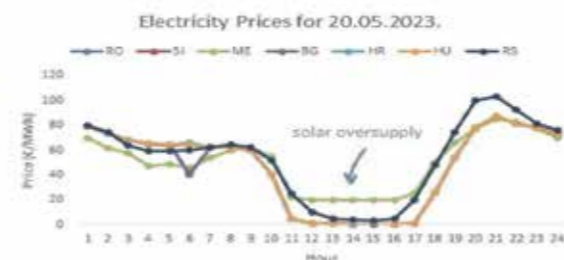
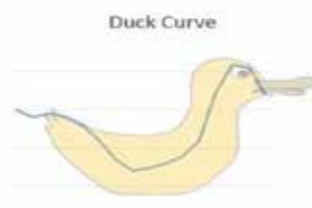
Osmi agregat 2025 godine?

Ove godine se, vezano za osmi agregat u HE Perućica, očekuje da konsultant završi svoje aktivnosti, na pripremi tehničke specifikacije i cjelokupne tenderske dokumentacije, posebno kada je izbor projektanta i izvođača predmetnih radova u pitanju. Đordan naglašava da je, pored ugradnje hidro, mašinske i elektro opreme, potrebno izvesti i određene, ne male, građevinske radove. Nakon izbora projektanta, predstoji završetak glavnog projekta i izvođenje radova, tako da je 2025. godina- godina u kojoj se očekuju prvi kWh iz osmog agregata.

Inače, prema riječima Radovana Đukanovića, HE Perućica se sprema za remont i totalnu obustavu rada u avgustu, kada će pored uobičajenih radova, koji podrazumijevaju pregled i ispitivanje elektro - mašinske opreme, otklanjanje uočenih nedostataka i zamjenu neispravnih i dotrajalih rezervnih djelova, čišćenje i sanaciju kanala, tehničko osmatranje objekta i druge građevinske radove, biti određen i dio kapitalnih projekata: rekonstrukcija drugog sistema akumulatorskih baterija 220 VDC, sanacija NN voda za napajanje radio-relejne stanice „Ostrog“, AKZ dijela dovodnih cjevovoda, treća faza rekonstrukcije rashladnog sistema i rekonstrukcija pristupnog puta u krugu elektrane.

promjene od kraja decembra do danas:

- Cijene električne energije su u padu od Nove godine pa do danas. Od početnih 150-200 €/MWh, danas se cijene kreću

od oko 90-100 €/MWh na tržištima „danas za sutra“. Razloga u padu cijena ima puno: blaga zima, višak gasa, veći proizvodnja iz OIE (naročito vjetar), niža potrošnja u Evropi, veća hidro proizvodnja na Balkanu.

Krivokapić takođe ističe da početak Day ahead tržišta u Crnoj Gori, obezbjeđuje novo mjesto gdje se može trgovati električnom energijom, kao i cjenovni signal na tržištu Crne Gore:

-Ovo je naročito pozitivan signal za potencijalne investitore koji žele da ulažu u nove izvore proizvodnje, jer sada imaju mogućnost da plasiraju svoju proizvodnju tržišnim uslovima unutar tržišta Crne Gore. Crna Gora je postala dio mape evropskih berzi za mjesec maj, kaže Krivokapić.

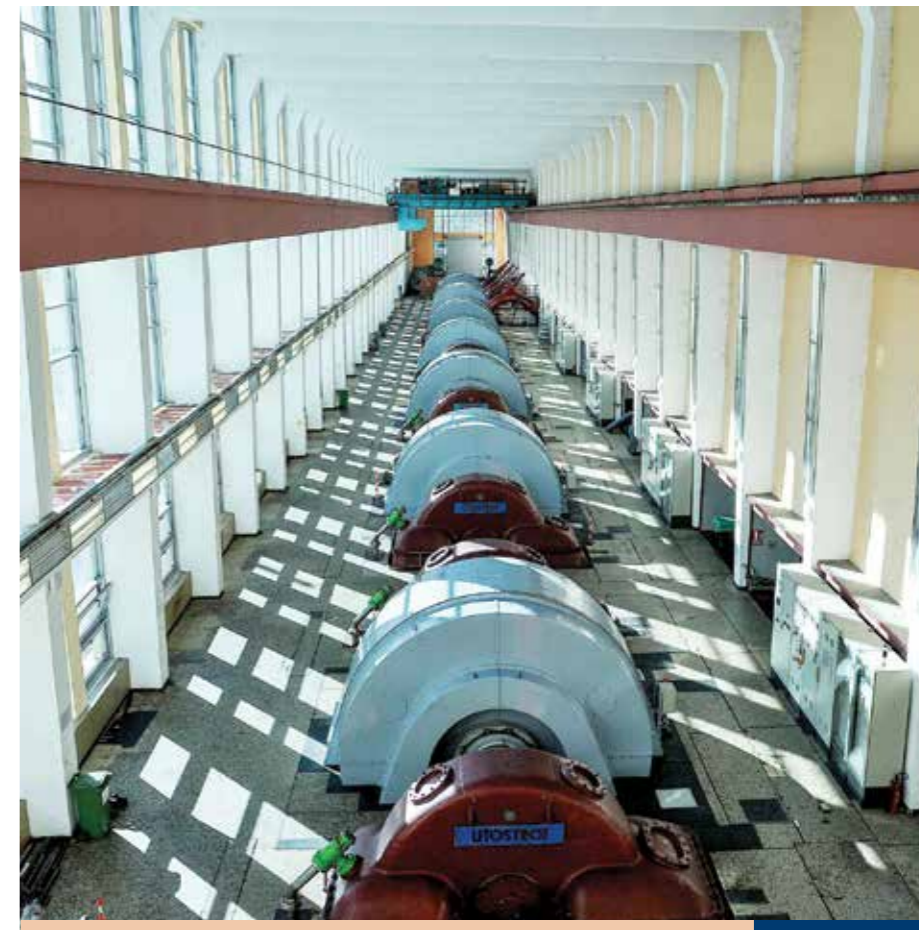
Iako energetske stručnjaci govore da je energetska kriza iza nas, Krivokapić je oprezan:

-O prestanku energetske krize je teško govoriti, trenutni propad cijena, kao i stabilizacija cijene od oko 100 €/MWh, je samo trenutna reakcija tržišta na potražnju i ponudu električne energije. Interesantna je pojava DUCK efekta, gdje tokom zadnja dva mjeseca imamo pojavu da je cijena „PIK“ profila niža od „BAND“ profila, što do sada nije bio slučaj. Razlog ove pojave je niža potražnja i ekspanzija „solarne“ proizvodnje, kaže Krivokapić.

Edukacija zaposlenih

Zaposleni u HE Perućica, sa voljom i velikom odgovornošću obavljaju svoj posao, što potvrđuje pogonska spremnost elektrane tokom čitave godine, smatra prvi čovjek elektrane Radovan Đukanović. Dodaje kako su, u posljednje dvije godine, popunjena gotovo sva radna mjesta, predviđena važećom sistematizacijom. Zaposlen je određen broj mlađih kadrova, koji uz pomoć starijih kolega, stiču potrebna znanja i iskustva i preuzimaju odgovornost na obavljanju zahtjevnih zadataka, kaže Đukanović. I rukovodilac HE Piva Nikola Daković najavljuje edukaciju osoblja i obučavanje radnika za održavanje i upravljanje novim sistemima i opremom u elektrani, kako bi na adekvatan odgovorilo izazovima, koji se pred njih postavljaju u budućem periodu.

U avgustu radovi na zatvaračnici Povija

Što se tiče projekta II faze modernizacije i rekonstrukcije HE Perućica, posao koji vode i upravljaju kolege iz DRI, treba istaći da je izuzetno zahtjevan; od izgradnje mreže uređaja za praćenje hidroloških i meteoroloških prilika, preko sistema kanala, zatvaračnica, dovodnog sistema pa sve do samih proizvodnih agregata i odvodne vode. U avgustu mjesecu očekuje se početak radova na zatvaračnici Povija. Radovi će obuhvatiti jedan od zatvarača na jednom od tri cjevovoda. U HE Perućica se planira i rekonstrukcija postrojenja sopstvene potrošnje, koji datira još iz 90-ih godina prošlog vijeka, a aktivno se radi i na uređenju objekata, koji su, unazad 4-5 godina, bili dosta zapostavljeni.

Detalj sa konferencije

NA KONFERENCIJI MICEB U BUDVI

Zapaženo izlaganje Rovčanina

Miodrag Vuković

Organizaciji Ekonomskog fakulteta Univerziteta Crne Gore od 25. do 27. maja Avala Resort & Villas održava konferencija pod nazivom "ODRŽIVI RAZVOJ: PRELAZ NA ZELENU EKONOMIJU". Konferenciji prisustvuje preko 170 učesnika iz Crne Gore, regiona i svijeta. Sinoćnjem svečanom otvaranju prisustvovala su brojne zvanice iz javnog života, među njima i premijer Dritan Abazović i Kristina Oana Popa ambasorka EU u našoj zemlji.

Konferenciju je svečano otvorio prof. Mijat Jocović, dekan Ekonomskog fakulteta u Podgorici. U radu plenarne sesije "Tranzicija na zelenu ekonomiju:benefiti,izazovi i rizici" zapaženo izlaganje imao je i Nikola Rovčanin direktor EPCG.

On je prisutne upoznao sa aktuelnom

energetskom situacijom u Crnoj Gori, a posebno se osvrnuo na energetska tranziciju ka OIE.

- Brza energetska tranzicija je bila izazov, a sada je velika šansa. EPCG ulaže značajna sredstva u razvoj brojnih objekata

ta zelene energije. Pomenuću samo najbitnije Solari 3000+ i Solari 5000+ i Vjetroelektranu Gvozd - kazao je Rovčanin.

On se osvrnuo i na projekat ekološke rekonstrukcije TE pljevlja, vrijedan 70 miliona eura.

- U sklopu TE u Pljevljima, pored ekološke rekonstrukcije postojećeg bloka, planirana je i izgradnja B bloka na biomasu kao gorivo. Pored toga planirana je i proizvodnja cementa iz laporca kojeg dobijamo u procesu proizvodnje. Svim ovim projektima doći ćemo do potpuno ekološkog načina proizvodnje u ovom za nas značajnom energetskom objektu, koji trenutno podmiruje na godišnjem nivou oko 40 odsto naše ukupne proizvodnje - naglasio je Nikola Rovčanin i iskoristio priliku da pozove sve zainteresovane da ulože u energetski sektor Crne Gore koji, kako je on na kraju izlaganja konstatovao, ima perspektivu.

SASTANAK PREDSTAVNIKA EPCG I ELEKTROPRIVREDE ALBANIJE

Đukanović: Otvoreni Balkan dobar za oblast energetike

Eleonora Albijanić

Predstavnici EPCG i Elektroprivrede Albanije (KESH), sastali su se početkom mjeseca i razgovarali o modalitetima buduće saradnje. Zajednički je konstatovano da slobodan protok robe, ljudi i kapitala unutar regiona, može donijeti samo dobro svima. Sastanku su pored Đukanovića, prisustvovali i član odbora direktora EPCG Tahir Đonbaljaj, direktor Direkcije za razvoj i investicije Ivan Mrvaljević, i direktor Direkcije za trgovinu električnom energijom, Darko Krivokapić.

Predstavnici energetske kompanije iz Albanije, koju su predstavljali izvršni direktor Ergys Verdho, Direktor za trgovinu i proizvodnju Erald Elezi i direkto

administracije, Besian Kadiu, osvrnuli su se na mogućnosti zajedničke saradnje, ali i zajedničke izazove, posebno imajući u vidu diversifikaciju izvora proizvodnje električne energije, trgovini na berzama električne energije, a posebno interesovanje iskazali su za projekat SOLARI.

- Projekat SOLARI dobio je pohvali sa svih energetske instanci. Električna energija proizvodi se na mjestu gdje se troši, do sada, na 2.000 krova kuća građana ugrađene su mini solarne elektrane, preko 20 MW snage. U naredna dva mjeseca očekuje se instalacije do 30 MW po projektu SOLARI 3000+ -naglasio je Đukanović, i ponudio albanskim kolegama podršku,

Erald Elezi, direktor proizvodnje i trgovine u KESH-u, istakao je da obje elek-

troprivrede imaju zajedničke izazove i da bi tješnjom saradnjom mogli ostvariti obostranu korist. On je pohvalio projekat SOLARI i naglasio da i oni, pored već definisanih projekata iz obnovljivih izvora energije, razmišljaju o sprovođenju projekta sličnom projektu SOLARI. Zajednički pravac razvoja predstavlja korišćenje postojećih hidroenergetskih struktura za postavljanje solarnih elektrana, što je albanska elektroprivreda već i uradila.

Diskusija se vodila i o zajedničkim izazovima u oblasti obnovljivih izvora energije - kapacitetu prenosnih sistema i balansiranju energije. Erald je predstavio projekte KESH-a koji su u planu, a Mrvaljević i Krivokapić su predstavili buduće razvojne planove EPCG.

Detalj sa sastanka

Detalj sa tribine

**NIKOLA ROVČANIN NA TRIBINI
„ELEKTROENERGETIKA KAO POTENCIJALNI
GENERATOR CRNOGORSKOG EKONOMSKOG RASTA“**

Ulaganje u energetske sektor treba ubrzati

Marija Vukotić

Kakva je pozicija crnogorskog elektroenergetskog sektora u svijetlu aktuelnih evropskih energetskih paketa, kakvi su dosadašnji ekonomski i drugi efekti podmorskog kabla između Italije i Crne Gore, koliko intenzivna gradnja OIE može uticati na željeni tok događaja samo su bile neke od tema nedavno održane tribine u prostorijama Rektorata UCG.

Nikola Rovčanin, izvršni direktor EPCG govoreći o energetske situaciji podsjetio je da je Crna Gora jedina zemlja u Evropi koja nije povećala cijene električne energije, a da je pri tom EPCG prošlu poslovnu godinu završila pozitivno sa 4,3 miliona eura, dok je u prvom kvartalu ove godine imala više od 75 miliona eura dobiti, više nego u odnosu na isti period prošle godine. U svom izlaganju Rovčanin je istakao da CG ima veliku razvojnu šansu kada su u pitanje energenti ističući bogatstvo hidro, solarnog i vjetro potencijala. Obraćajući se prisutnima

Rovčanin najavljuje širi investicioni ciklus ističući urađenu studiju za gas, a uskoro bi trebao da bude potpisan i Ugovor za izgradnju VE Gvozd, projekat vrijedan 82 miliona eura, a u fokusu pažnje je i projekat SOLARI 5000+. Rovčanin ovom prilikom ističe da za ova ulaganja i realizaciju projekata je potrebno pojednostaviti procedure, složenu administraciju, a rješenje vidi u Zakonu o strateškom planiranju.

– Moje lično mišljenje je da bi Crna Gora trebala da ima Zakon o strateškom planiranju koji bi bio odvojen od Zakona o izgradnji objekata. Da se prepoznaju najznačajnije investicije iz oblasti saobraćaja, građevine, energetike, turizma i da to bude prioritet. Da se napravi sistem jednog organa, da se završava na jednom mjestu”, kazao je Rovčanin.

Na tribini je govorio i MSc Milan Vukotić, vođa tima u odjeljenju za upravljanje sistemom austrijskog operatora prenosne mreže koji je uporedio austrijski sistem sa crnogorskim, te ukazao na

sličnost u proizvodnji jer preko 60 odsto dolazi iz hidropotencijala.

U Crnoj Gori, dodao je on, generalno nedostaje jedna jasna vizija razvoja energetskog sektora. Crna Gora, istakao je, mora da ispuni evropsko zakonodavstvo i da implementira četvrti energetski paket, a oko petog energetskog paketa su u toku pregovora u okviru Evropske komisije. Za Crnu Goru, to znači da će biti jako povezana sa energetskim tržištem Evropske unije i s tržištem Balkana.

Predsjednik Odbora direktora Crnogorskog elektroenergetskog sistema Aleksandar Mijušković, govoreći o iskorišćenosti podmorskog kabla, koji je donio brojne benefite ne samo kompaniji, nego i državi, istakao je da je CGES imao rekordnu dobit od svog osnivanja. Mijušković je naglasio da je, zahvaljujući podmorskom kabl, Crna Gora postala most između Evrope i Balkana, i kao takva predstavlja energetske čvorište. Brojne investicije se nastavljaju, među kojima ključnu ulogu ima završetak izgradnje 400 kV dalekovoda “Lastva-Čevo-Pljevlja”. “Naš sistem je izuzetan i kao takav spreman je za nove izvore električne energije. A mi smo već spremni i predstavljamo dobar temelj za buduće investicije u energetskom sektoru”, zaključio je Mijušković.

Sa tribine kojom je moderirao prof. dr Gojko Joksimović poslata je poruka da će energetika, pored njene primarne uloge, postati zamajac ekonomskog rasta i razvoja.

Miodrag Vuković

Nedavno je u aneksu Sali upravne zgrade EPCG održana prezentacija studije izvodljivosti za izgradnju elektrana na prirodni naftni gas (LNG). Prezentaciju je održao dr Saša Savić, predsjednik SS&A Power group iz Švajcarske, a prisutni su bili predstavnici menadžmenta naše kompanije.

On je istakao izuzetno dobru saradnju sa timom iz EPCG, koji je zadužen za praćenje projekta izgradnje gasnih elektrana u Crnoj Gori.

– Gasne elektrane su izuzetno praktične, jer brzo ulaze u pogon za svega petnaestak minuta. Većina gasnih elektrana u svijetu su tzv. kombinovane elektrane, koje se uparju sa parnim elektranama, a veoma su zastupljene u posljednje vrijeme i hibridne elektrane, tj. kombinacija gasne i solarne elektrane – kazao je na prezentaciji Savić.

Prilikom izrade studije izvodljivosti posebna pažnja poklonjena je i mogućnosti da se, paralelno sa dovođenjem gasa do gasne elektrane, obezbijedi dovoz gasa i za ostale potencijalne potrošače, tačnije zainteresovane kompanije, domaćinstva i firme što je slučaj gotovo svuda u svijetu.

– Pošto se odustalo od izgradnje Jadransko – jonskog gasovoda, realnija je opcija da bi do Crne Gore gas stizao gasovodom iz Srbije, tačnije iz pravca Prijepolja. Aktuelna cijena gasa je jedan od bitnih faktora koji utiču na isplativost poslovanja gasnih elektrana – naglasio je Savić.

Postoji više opcija koje bi EPCG imala kada bi se odlučila da gradi gasnu elek-

PREZENTOVANA STUDIJA O IZGRADNJI GASNIH ELEKTRANA

Izuzetno praktični energetske pogoni

tranu.

– Najisplativija bi bila gradnja gasne elektrane snage 400 MW u Pljevljima ili gradnja kombinovane gasno-solarne elektrane u Baru – konstatovao je Saša Savić na prezentaciji.

On je do detalja objasnio i cijene koštavanja izgradnje svih potencijalnih pogona, kao i njihovu ekonomsku isplativost.

– Gasna elektrana u Pljevljima snage 200 MW, na lokaciji slobodne zone postojeće termoelektrane, koštala bi 270 miliona eura. Elektrana snage 150 MW

na lokaciji KAP-a u Podgorici koštala bi oko 250 miliona eura, a po studiji elektrana na brdu Volujica kod Bara koja bi bila snage 50 MW koštala bi oko 30 miliona eura, dok bi na istoj lokaciji hibridna gasno-solarna elektrana koštala oko 50 miliona eura – objasnio je Savić.

Na prezentaciji studije izvodljivosti je saopšten i rok izgradnje svake pojedinačno predstavljene elektrane. Prve kilovate iz ovih pogona ne bi mogli očekivati do 2028. Godine, uz uslov da izgradnja počne u toku ove godine.

Sa sastanka u Aneks sali

Detalj sa skupa u PKCG

Mogućnosti za finansiranje zelenih ideja

Dragana B. Mijušković

Privredna komora Crne Gore je 13. juna organizovala skup na temu „Mogućnosti za finansiranje zelenih ideja“. Cilj je bio da se pruže informacije svim zainteresovanim MMSP o tome gdje mogu naći pomoć i podršku kada je u pitanju finansiranje njihovih zelenih projekata.

Tanja Radusinović, direktorica Sektora za projekte u PKCG kazala je da se Privredna komora, kao odgovorna poslovna asocijacija, već duži niz godina posvećeno bavi pitanjima zelene i cirkularne ekonomije.

– Namjera nam je da identifikujemo sve mogućnosti zelenog finansiranja i ukažemo na određene ideje i projekte koji će usmjeriti poslovni sektor na zelenu transformaciju – istakla je Radusinović.

Bratislav Pejaković, generalni sekretar Udruženja banaka Crne Gore kazao je u svom uvodnom obraćanju da se banke trude da prate trendove i usvajaju sve što je pozitivno, te da na mikro nivou implementiraju na pravi način. On je naglasio da pored harmonizacije propisa sa EU, ključno je posvetiti se zelenoj tranziciji i principu ESG-a, a uloga banaka i privat-

nog sektora u tom procesu je od izuzetne važnosti.

Lazar Nenezic iz Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma predstavio je Program podrške privredi za 2023. godinu. Posebno je istakao programsku liniju za podsticaj cirkularne ekonomije, kroz koju će biti podržani projekti koji se fokusiraju na minimizaciju uticaja otpada na životnu sredinu i povećanje efikasnosti korišćenja resursa, u cilju stvaranja doprinosa održivom razvoju, kroz podsticaje za investiranje i afirmaciju ekonomskih mogućnosti koje nastaju iz otpada.

Mira Lopičić Zloković iz Fond za inovacije govorila je o aktuelnim programskim linijama koje Fond trenutno sprovodi, istakavši da ukupan budžet iznosi dva miliona eura.

Spasoje Vujošević iz Investiciono razvojni fond predstavio je kreditnu podršku za 2023. godinu, posebno se osvrnuvši na doprinos koji je ova institucija dala kroz realizaciju projekata Solari.

Nemanja Peković iz Eko fond osvrnuo se na finansiranje pripreme, sprovođenja i razvoja programa, projekata i sličnih aktivnosti na državnom i lokalnom nivou, u cilju očuvanja, održivog korišćenja,

zaštite i unapređivanja životne sredine, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije. On je kazao da Eko fond aktivno radi na sprovođenju ciljeva i načela zaštite životne sredine, radi postizanja integralnog i cjelovitog očuvanja iste, očuvanja biološke, geološke i predione raznovrsnosti i racionalnog korišćenja prirodnih dobara i energije kao osnovnih uslova održivog razvoja. Predstavio je realizovane projekte u prethodnom periodu, koji se, između ostalog, odnose na dodjelu bespovratnih podsticajnih sredstava za sufinansiranje realizacije projekata korišćenja obnovljivih izvora energije i kupovinu električnih i hibridnih vozila.

Milena Rmuš, sekretarka KO za energetske efikasnost i zaštitu životne sredine PKCG, predstavnicima komercijalnih banaka predstavili su ponude za finansiranje zelenih projekata. Dušan Žunić, ispred ERSTE banka kazao je da su primarno fokusirani

na finansiranje projekata obnovljivih izvora energije, sa akcentom na solarne i vjetro elektrane koje imaju ogroman potencijal. Veliša Vujošević, CKB banka istakao je da su se, pored projektnog finansiranja, u saradnji sa EBRD-jem, posvetili direktnoj podršci privredi u oblasti obnovljivih izvora energije. Kako je naveo, cilj je podržavanje ulaganja u zelene tehnologije unutar GEFF (Green Economy Financing Facility) projekta za zapadni Balkan. Denisa Šehović iz NLB banka, je u svijetlu koncepta održivosti, predstavila projekat Okvir pomoći, koji je realizovan u prethodnoj godini, a fokusirao se na podršku zelenim idejama.

Na kraju, ocijenjeno je da je u sprovođenju procesa zelene tranzicije od izuzetne važnosti saradnja institucija i privatnog sektora, te dijeljenje znanja, iskustava i resursa, kako bi se stvorila održiva budućnost, koja obezbjeđuje ravnotežu između ekonomskog razvoja i zaštite životne sredine. Takođe, kao država moramo se na vrijeme okrenuti održivom razvoju i principima korporativne društvene odgovornosti, jer Crna Gora, iako mala, može značajno doprinijeti boljitku kada je u pitanju zelena tranzicija.

Kontinuirano ulaganje u zdravstvo

Crnogorski elektrodistributivni sistem nastavlja da vodi računa o unapređenju zajednice i doprinosi boljem kvalitetu života, što se ogleda u kontinuiranim ulaganjem u zdravstvo.

U Risnu je nedavno dodijeljena donacija JZU Specijalnoj bolnici za ortopediju, neurohirurgiju i neurologiju „Vaso Čuković“, čime je još jednom potvrđena društveno odgovorna orijentacija kompanije. Ugovor o donaciji su potpisali Vladimir Čađenović, direktor Crnogorskog elektrodistributivnog Sistema i doktor Vlado Popović, direktor Specijalne bolnice za ortopediju, neurohirurgiju i neurologiju „Vaso Čuković“.

CEDIS je za ovu donaciju izdvojio preko 8 hiljada eura kako bi podržao bolnicu pri kupovini neophodnih instrumenata za hirurģiju kičme, a koja je i sama izgrađena zahvaljujući donaciji jednog od najvećih dobročinitelja sa naših prostora, Vasa Čukovića, čije i nosi ime.

– Zadovoljstvo nam je što smo u prilici da pomognemo ovu značajnu zdravstvenu instituciju, koja je od samog svog na-

stanka prepoznatljiva po stručnosti i kvalitetu svojih usluga kako kod nas, tako i u širem regionu. Ponosan sam na činjenicu da CEDIS, kao društveno odgovorna kompanija, pažljivo osluškuje potrebe zajednice, pa samim tim stoji uz one, kojima je podrška najpotrebnija, a na korist cijelog društva. Bilo bi mi drago da sve društveno odgovorne kompanije slijede naš primjer, te na taj način, pored primarnog – ulaganja u zdravstvo, čuvaju sjećanje na veike dobrotvore, kakav je i bio Vaso Čuković. Vjerujem da će kupovina instrumenata za hirurģiju kičme olakšati posao ljekara i medicinskog osoblja, a bolničku uslugu učiniti još kvalitetnijom. Crnogorski elektrodistributivni sistem planira da i u narednom periodu nastavi sa ovakvom vrstom projekata i iskreno se nadam da je ovo samo početak jedne uspješne saradnje. – istakao je Vladimir Čađenović, izvršni direktor CEDIS-a.

– Prije svega želim da se u svoje lično ime i ime cjelokupnog osoblja naše bolnice zahvalim CEDIS-u na ovoj donaciji. Pored brojnih aktivnosti koje sprovodimo

na osavremenjavanju bolnice, usljed limitiranih finansijskih sredstava, nijesmo u mogućnosti vršiti nabavku neophodne opreme, zbog čega smo se ovog puta obratili CEDIS-u. Prepoznajući naše potrebe, kao i potrebe mnogobrojnih zdravstvenih institucija, CEDIS je prepoznat kao jedna od najznačajnijih kompanija u zemlji, koja u kontinuitetu pruža podršku zdravstvenom sistemu Crne Gore. Nabavkom ove neophodne medicinske opreme, a zahvaljujući donaciji CEDIS-a, JZU Specijalna bolnica za ortopediju, neurohirurgiju i neurologiju „Vaso Čuković“ još više će osavremeniti pristup liječenju i stvoriti uslove i ambijent kakav dolikuje njenom renomeu i kakav zaslužuju korisnici svih naših usluga. – rekao je dr Vlado Popović, direktor JZU Specijalna bolnica za ortopediju, neurohirurgiju i neurologiju „Vaso Čuković“.

Crnogorski elektrodistributivni sistem već punih šest godina kroz svoje projekte iz različitih oblasti pomaže unaprjeđenju zajednice, tako da je ova donacija samo jedna u nizu za koju su izdvojena finansijska sredstva. Napominjemo da je CEDIS samo od početka ove godine zdravstveni sistem podržao sa preko 40 hiljada eura. Pored ove bolnice, podrška je pružena Domu zdravlja Glavnog grada, Asocijaciji za preventivnu pedijatriju Crne Gore, Kliničkom centru Crne Gore...

Sa dodjele donacije

Detalj sa potpisivanja memoranduma

POTPISAN MEMORANDUM O SARADNJI IZMEĐU RUDNIKA UGLJA I OPŠTINE PLJEVLJA

Strateški dokument

Izvršni direktor Rudnika uglja AD Pljevlja Milan Lekić i predsjednik Opštine Pljevlja dr Dario Vraneš potpisali su krajem maja "Memorandum o saradnji između Rudnika uglja AD Pljevlja i Opštine Pljevlja".

Riječ je o strateškom dokumentu koji podrazumijeva zajedničku realizaciju mnogih projekata iz oblasti infrastrukture, zaštite životne sredine, unaprijeđenju saradnje iz oblasti kulture, sporta, turizma, i ostalih projekata koji su od interesa za građane Pljevalja.

Međusobna saradnja odvijace se na finansijskom, kadrovskom i logističkom nivou, a sve u cilju da se unaprijeđe uslovi života svih građane naše opštine.

Ovo je veliki dan za Pljevlja. Rudnik uglja, kao društveno odgovorna kompanija, ispoljava veliku zainteresovanost za razvoj našeg grada. O tome svjedoče i po-

zitivni komentari tolikog broja naših sugrađana, ali i vjerskih, kulturnih i ostalih organizacija i ustanova, na odnos naše kompanije prema Pljevljima. Mi smo se, zaista, u prethodnom periodu trudili da opravdamo velika očekivanja Pljevljaka, i vjerujem da smo dosta toga uspjeli da uradimo. Ali, mi nećemo stati na ovome što smo do sada uradili. Ovaj sporazum koji smo potpisali danas obavezuje nas sve na još intenzivniji partnerski odnos i na produblivanje naše međusobne saradnje, od čega će imati koristi svi naši sugrađani. Uvjeren sam da sam se danas sastao sa jednim odgovornim čovjekom koji će, isto tako, uložiti maksimalne napore za ovaj grad, jer Pljevlja i ovaj narod to zaista zaslužuju - saopštio je Lekić.

S druge strane, predsjednik Opštine Pljevlja, izrazio je zahvalnost Rudniku uglja i pohvalio dosadašnji odnos kompa-

nije prema Pljevljima.

Rudnik uglja je kičma privrednog razvoja i temelj industrijske proizvodnje, ne samo naše opštine, nego i cijele države. Ubijeden sam da ne postoji niti jedan dobronamjerman čovjek koji nije uvidio koliko se Rudnik uglja, na čelu sa gospodinom Lekićem, potrudio da unaprijeđi uslove života u našem gradu, i koliko su svi naši sugrađani imali koristi od ove kompanije. Otvaranjem novih proizvodnih radnih mjesta i nesebično ulaganje Rudnika uglja u našu infrastrukturu, naš sport, promociju kulturnog života, Pljevlja su ponovo postala atraktivan grad za život u kojem sve veći broj mladih ljudi zasniva svoje porodice i veže svoje živote za ovu opštinu. Usudiću se da kažem da su mnogi potezi koje je napravila ova kompanija istorijski, a to će tek pokazati vrijeme pred nama. Mi ćemo znati da cijenimo ovu ispruženu ruku, jer znamo da je ona iskrena i usmjerena isključivo na korist naših sugrađana - izjavio je dr Dario Vraneš.

Memorandum o saradnji između Rudnika uglja i Opštine Pljevlja je potpisan za period od godinu dana.

OTVORENA PRVA LJETNJA ŠKOLA ZA NAJBOLJE UČENIKE ELEKTRO ŠKOLA

EPCG konstantno ulaže u projekte OIE

Marija Vukotić

Elektrotehnički fakultet, u saradnji sa Ministarstvom prosvjete i Elektroprivredom Crne Gore, otvorili su prvu ljetnju školu za najbolje učenike trećeg razreda srednjih stručnih škola „Zelena energija je budućnost - O njoj učimo, ona pripada nama“.

Cilj ove škole je promocija značaja obnovljivih izvora energije kod mlade populacije, odnosno energije stvorene iz prirodnih obnovljivih izvora, poput sunčeve svjetlosti, vjetra, kiše, valova i geotermalne toplote, te ukazivanje na njenu važnost za prosperitet cijelog društva.

Nikola Rovčanin, izvršni direktor EPCG ovom prilikom je istakao da Elektroprivreda pokreće mnogobrojne projekte iz OIE. Posebno naglašava da će projekat dekar-

bonizacije i energetske tranzicije Crne Gore uskoro dobiti novu dimenziju izgradnjom vjetroelektrane Gvozd, koja će godišnje proizvoditi količinu obnovljive energije ekvivalentnu energiji za 25.000 domaćinstava. Naime, riječ o projektu vrijednom 82 miliona eura, koji će biti finansiran iz kredita EBRD-a. Rovčanin je dodao da energetska tranzicija ka OIE je velika razvojna šansa Crne Gore, utoliko više jer naša država ima izuzetne pretpostavke za korišćenje obnovljivih izvora energije, bogatstvo prirodnih resursa koji se moraju iskoristiti na najbolji mogući način. Ulaganje u projekte OIE mora pratiti pravovremeno ulaganje u znanje, a kadrovska spremnost na svim nivoima obrazovanja ključna je za zajednički uspjeh zaključuje Rovčanin.

Ovom prilikom obratio se i ministar prosvjete mr Miomir Vojinović koji je ka-

zao da je saradnjom tog Vladinog resora i EPCG stvoren prostor za unapređenje kvaliteta praktične nastave i stručnih znanja nastavnika, za razvoj novih programa za učenike, ali i prekvalifikaciju i dokvalifikaciju odraslih, opremanje školskih radionica kao i otvaranje novih, zajedničkih centara za obuku učenika. Sa ovakvim i sličnim projektima obezbjeđuju se dugoročno adekvatni odgovori na izazove kako obezbijediti kvalifikovanu radnu snagu u sektoru elektrotehnike ali i kako povećati atraktivnost stručnog obrazovanja u cjelini.

Saša Mujović, dekan ETF-a kazao je da je cilj ljetnje škole promocija značaja obnovljivih izvora energije, odnosno energije stvorene iz prirodnih izvora, poput sunčeve svjetlosti, vjetra, kiše, valova i geotermalne toplote, te ukazivanje na njenu važnost za prosperitet cijelog društva. Mujović je ovom prilikom istakao da se o zelenoj energiji sve više govori, ističući njen značaj, kao i to da ona predstavlja temelj budućeg razvoja.

Ljetnja škola je trajala četiri dana, a učenici su imali priliku da obiđu energetske objekte - HE Piva i Perućica i VE Krnovo i upoznaju način rada ovih energetskih postrojenja. Prilikom posjete učenici su bili znatiželjni. Ibrahim Avdiš učenik iz Srednje Elektro-ekonomske škole iz Bijelog Polja, kazao je da prvi put obilazi HE "Piva". Objekat je, zaista, impresivan, ali i zastrašujući. Njegova visina, postrojenje ukopano u planinu, sve je do te mjere upečatljivo da ostaje za pamćenje. Prirodne ljepote su neponovljive kako kaže Ibrahim, a dodaje i to da želi ozbiljno da se bavi energetikom. Miloš Milićević učenik Elektrotehničke škole "Vaso Aligrudić" iz Podgorice ističe da obilazak elektrane omogućava da učenici spoje rekreaciju i zabavu sa korisnim informacijama, a kako je više puta nagrađivan na takmičenjima iz oblasti energetike, njegov budući poziv je kako kaže Miloš potpuno jasan.

Osim praktične nastave, u okviru programa Ljetnje škole realizovana su namjenski pripremljena predavanja saradnika Elektrotehničkog fakulteta, kao i dvije radionice: „Stres i tehnike njegovog prevladavanja“ i „Komunikacija i nenasilno rješavanje konflikata“, u organizaciji Filozofskog fakulteta. Takođe, učesnicima je predstavljen projekat TRANSIT u kojem je ETF participirao kao partnerska institucija, a tiče se podizanja znanja o obnovljivim izvorima energije kako među učenicima srednjih škola, tako i među visokoškolicima i starijom populacijom.

Detalj sa primopredaje Krupca

PARK ŠUMA KRUPAC PREDATA NA UPRAVLJANJE OPŠTINI NIKŠIĆ

Mjesto za miran odmor i rekreaciju

Marija Vukotić

Jezero Krupac

Jezero Krupac je nastalo 50-tih godina prošlog vijeka i to vještačkim putem za potrebe hidroelektrane „Perućica“ – pregrađivanjem rijeke Moštаницe. Obuhvata površinu od 5,7 km², dok je brana dugačka 1.480 metara. Nakon formiranja jezera formirani su zasadi topole na površinama istočno od brane. Prostor koji se obrađuje ovim projektom danas predstavlja zapuštenu površinu sa neuređenim zelenilom. Razlog ovakvog stanja je veliko nevrijeme koje se desilo 2014. god. Nakon nevremena EPCG je preuzela mjere na raščišćavanju lokacije, uklanjanju oborenog drveća, a ovim projektom se daju mjere sanacije lokacije kao i formiranja parka na sjevernom dijelu lokacije uz pristupni put.

Elektroprivreda Crne Gore je, nakon što su završene ugovorne obaveze po osnovu sporazuma o zajedničkoj izgradnji, predala opštini Nikšić na upotrebu park šumu “Krupac”. Sporazum o zajedničkoj realizaciji projekta izgradnje park šume “Krupac” podrazumijevao je rekonstrukciju zelenih površina sa izgradnjom rekreativnih sadržaja i igrališta.

Imajući u vidu da je ugovorna obaveza završena, park šumu Krupac predajemo opštini Nikšić na održavanje – kazao je Tomaš Damjanović, rukovodilac Sektora za korporativne komunikacije. Podsjetio je da prostor parka zauzima površinu od oko 7000 m², da sadrži pješačke staze u dužini oko 600 m, a igrališta za djecu su na površini od oko 450 m².

Ukupna vrijednost projekta je oko 235

hiljada eura, bez PDV-a, a osim ovog prostora, za čije održavanje je sada zadužena opština Nikšić, Elektroprivreda Crne Gore pošumila je listopadnim i četinarskim drvećem prostor duž brane, u cilju obnavljanja nekadašnje zaštitne šume kako bi se

spriječila erozije tla i doprinijelo stabilnosti brane. Ova površina se prostire od motela na Krupcu do zatvaračnice na drugom kraju brane. Dodatno, u parku su postavljena i tri ljetnjikovca sa klupama i stolovima.

Damjanović se zahvalio svim učesni-

cima projekta, a sugrađanima je poželio ugodan boravak u ovom prostoru, nakon čega je na simboličan način predao ključeve parka Marku Kovačeviću, predsjedniku Opštine Nikšić.

Marko Kovačević, predsjednik opštine Nikšić, ovom prilikom se zahvalio EPCG na kontinuiranoj i izuzetnoj saradnji, realizaciji brojnih projekata koji služe na korist društvenoj zajednici, naglašavajući posebno značaj sadržaja za najmlađe sugrađane. Kovačević očekuje nastavak saradnje, a ovom prilikom najavio je i izgradnju aqua parka na ovom području.

Nemanja Vuković, predsjednik Skupštine opštine Nikšić, izrazio je zadovoljstvo

izgledom parka i podsjetio da je projekat uradila Agencija za projektovanje i planiranje opštine Nikšić te da je projektant težio i napravio odlična rješenja svih elemenata mobilijara i parka uz upotrebu prirodnih materijala, tako da će posjetioci moći uživati u mirnom odmoru, rekreaciji, a tu su i igrališta sa spravama za djecu.

EPCG ovakvim projektima nastavlja misiju društveno odgovornog poslova-

nja. Pored toga što se bavi osnovnom djelatnošću – proizvodnjom, snabdijevanjem i trgovinom električnom energijom kompanija ne zapostavlja dodatnu ulogu, smatra menadžment, koja se ogleda u nastojanju da ulaganjem u ovakve sadržaje kontinuirano pokaže da vode računa o potrebama građana, tako da ova vrsta odgovornosti ne ostaje na riječima već se potvrđuje i konkretnim djelima.

Uspješna sanacija

Devet godina nakon što je nevrijeme uništilo šumu topola pored jezera, završen je projekat sanacije zelenih površina i izgradnje parka na Krupcu. Šuma topola osim što ima zaštitnu ulogu od erozije terena, nezaobilazno je izletište Nikšićana, koji nakon više godina postaje još ljepše mjesto za odmor.

KOŠARKAŠKA EKIPA EPCG OSVOJILA TURNIR VETERANA U SUBOTICI

Najbolji u kategoriji 35+

Dragana B. Mijušković

U Subotici je od 09. do 11. juna održano veliko regionalno takmičenje košarkaških veterana. Riječ je o turniru koji je prethodno imao 23 izdanja, na kojem učešće uzimaju ekipe iz svih država bivše Jugoslavije, i to u muškoj i ženskoj konkurenciji, u više starosnih kategorija.

Pozivu organizatora, veteranskog košarkaškog kluba Kornjače Subotica, sa zadovoljstvom se odazvala i ekipa Elektroprivrede Crne Gore. Naša košarkaška sekcija je za ovu priliku imala veoma dobro izbalansiran sastav i ambiciozno „na-

pala“ titulu u najmlađoj i najizazovnijoj kategoriji, 35+. Trofej je osvojen superiornom igrom, rezultatima: (EPCG – DEMS Split 56: 31 i EPCG – Tivat 51 : 35)

Kvartet Vukotić, Đordan, Jovanović i Fatić je predstavio ljepotu igre u svim njenim aspektima, uz podršku i posvećeno ispunjavanje zadataka kapitena Vojičića, Savovića i Banovića, koji je za ovu priliku imao uloge i u pripremi i vođenju utakmica i na terenu, što je jedinstven slučaj na turniru.

Ovim trijumfom je ekipa Elektroprivrede nastavila seriju dobrih rezultata, imajući u vidu pobjede na turnirima „Adriatic cup“ i „Palmon cup“.

Miodrag Vuković

Sportsko ribolovni klub „Lipljen“ iz Pljevalja osvojio je prvo mjesto na drugom Kupu SRK „EPCG“ u disciplini „pecanje ribe udicom na plovak“. Takmičenje je održano u nedjelju 04. juna na brani jezera Krupac u Nikšiću.

Jedanaest ekipa iz Nikšića, Podgorice, Rožaja, Berana i Pljevalja, u postavi 3+1 takmičar borilo se za drugi trofej Kupa Sportsko ribolovnog kluba „EPCG“.

Nakon sumiranja svih rezultata po sektorima, SRK „Lipljen“ iz Pljevalja imao je najbolje rezultate i pripao mu je prelazni pehar. Drugo mjesto osvojio je SRK „Nikšić“, dok je prošlogodišnji pobjednik SRK „Mladica“ iz Nikšića osvojio bronzano odličje. U pojedinačnoj konkurenciji najbolji ulov ostvario je Dragan Brajović iz SRK „Number One“ iz Podgorice, drugo mjesto pripalo je Nikoli Joviću iz SRK „Lipljen“, dok je Sergej Volkov (SRK „Nikšić“) osvojio bronzano odličje.

Iz ekipe SRK „EPCG“ najbolji plasman ostvario je Ranko Vuksanović, koji je u Sektoru A osvojio drugo mjesto.

Domaćin takmičenja, Perko Tomašević iz SRK „EPCG“ istakao je da su uslovi na stazi bili odlični te da je organizacija besprekorna.

– Opravdali smo očekivanja i opet dokazali da možemo da organizujemo jedno jako i ozbiljno takmičenje. Riba je bilo dosta, s obzirom na to da je rano i da je ona

DRUGI KUP SRK „EPCG“

Najbolji SRK „Lipljen“

u mrijestu. Drago nam je što su svi takmičari bili zadovoljni i što niko nije imao zamjerku na organizaciju. Trudićemo se

da naredne godine budemo još uspješniji – dodao je Tomašević.

Medalje najboljima uručio je predsjed-

nik SRK „EPCG“, Rajko Golubović, koji je istakao da je Kup „EPCG“ već postao tradicionalno takmičenje i da je ovoga puta organizacija bila na najvećem nivou.

U ime EPCG posebnu zahvalnicu za uspješnu saradnju i doprinos razvoju Kluba primio je predsjednik Odbora direktora, Milutin Đukanović.

– Jedna od naših glavnih aktivnosti u narednom periodu biće da pomognemo da se obnovi i pojača riblji fond u našim jezerima. Takođe, razgovarao sam sa predsjednikom opštine Nikšić da pokrenemo inicijativu za otvaranje pogona za prerađivanje ribe, jer su šanse velike. Što se tiče EPCG uvijek kucate na otvorena vrata i vrlo rado ćemo razmotriti sve dobre inicijative – istakao je Đukanović.

Dodjeli priznanja prisustvovao je i predsjednik opštine Nikšić, Marko Kovačević, koji se zahvalio na prigodnom poklonu i čestitao svima na učešću i na odličnoj atmosferi i organizaciji.

Na kraju je u ime restorana „Kastel“ iz Nikšića, Petar Kilibarda, uručio poklon najmlađem takmičaru na II Kupu, Igoru Čolakoviću iz SRK „Nikšić“. Cilj je da se pošalje poruka mladima da se okrenu zdravim stilovima života i da iz godine u godinu bude sve više mladih takmičara u sportskom ribolovu.

Inteligentna elektrifikacija za industriju

Industrijskim preduzećima, kao i ostatku privrede, neophodne su značajne i međusobno usklađene mjere kako bi se postiglo smanjenje emisije gasova staklene bašte. Tri su poluge smanjenja emisija i dekarbonizaciju u industriji. Prva je uvođenje veće fleksibilnosti u korišćenju energije, na primjer korištenjem rješenja za skladištenje i virtuelnih elektrana. Drugo, digitalizacija operativnih procesa, korištenjem uređaja IoT, senzora i softvera. Treće je inteligentna elektrifikacija u svim pogonskim procesima: snabdijevanje industrijske lokacije energijom. Učiniti elektrifikaciju „pametnom“ znači uvođenje senzora i platformi za IoT koje mogu prikupljati ogromne količine podataka. Podaci se akumuliraju i analiziraju pomoću algoritama i softvera kako bi se pomoglo operaterima postrojenja da identifikuju mogućnosti povećanja efikasnosti u energetskom sistemu postrojenja i uopšte u samom radu. To dovodi do optimizovane proizvodnje i niske potrošnje energije. **(energetskiportal.rs)**

EU: Emisije CO2 smanjene u 2022.

U zemljama Evropske unije u 2022. godini, emisije CO2 iz sagorijevanja fosilnih goriva za korišćenje energije, smanjene su za 2,8 % u odnosu na prethodnu godinu. Preciznije, emisije iz fosilnih goriva u koje spadaju nafta, prirodni gas, uglj i treset, dostigle su 2,4 gigatone, pokazuju podaci Eurostata. Do smanjenja emisija CO2 došlo je u 17 država članica, a najveće je ostvareno je u Holandiji za 12,8 odsto, potom Luksemburgu, Belgiji i Mađarskoj. Porast emisija su zabilježile, međutim, Bugarska, Portugal i Malta. Inače, Njemačka predstavlja četvrtinu ukupnih emisija CO2 u Evropskoj uniji, potom Italija i Poljska. **(energetskiportal.rs)**

Ogromna ulaganja u čistu energiju

Međunarodna agencija za energetiku (IEA), očekuje da će globalna ulaganja u energiju u 2023. godini biti oko 2,8 milijardi dolara, od čega u čistu energiju 1,7 milijardi! Govoreći o čistoj energiji, misli se na obnovljive izvore energije, električna vozila, nuklearnu energiju, zatim goriva sa niskim emisijama, toplotne pumpe i drugo. Već sada se za svaki dolar uloženi u naftu, u solarnu energiju uloži 1,7 dolara. Rast se bilježi i kada je riječ o toplotnim pumpama i to dvocifren, dok će prodaja električnih vozila porasti za trećinu. **(energetskiportal.rs)**

Očekuje se više od 1 TW snage u vjetroparkovima

Svjetski dan vjetra obilježava se svakog 15. juna počev od 2007. godine, a ove je u znaku dostizanja prvog teravata instalirane snage u vjetroparkovima širom svijeta. Prve vjetroturbine koje su instalirane, bile su visoke 120 metara i postavljene na kopnu. Četiri decenije kasnije, dostižu visinu od 220 metara i pričvršćene su za morsko dno. Inovacije u proizvodnji su toliko napredovale, da sada imamo i plutajuće vjetroturbine, a uskoro možemo očekivati i hvatač vjetra na moru. U svijetu je pet odsto potražnje za električnom energijom zadovoljeno iz energije vjetra. Taj procenat je veći u Evropi i iznosi 17 %, a EK smatra da će ovaj procenat porasti na 50 % do 2050. godine. Drugi teravat možemo da očekujemo do kraja ove decenije. **(balkangreenenergynews.com)**

Pripremila: Tatjana Knežević Perišić

Bugarska, Hrvatska i Rumunija dobile 1,4 milijarde za OIE!

Sedam članica Evropske unije dobilo je 2,4 milijarde eura iz Modernizacijskog fonda, kako bi finansirali zelenu tranziciju. Riječ je o dosad najvećoj isplati iz ovog Fonda, a zemlje iz regiona, Bugarska, Hrvatska i Rumunija dobile su skoro 1,4 milijardi eura. Bugarska je dobila 197 miliona eura, Hrvatska 88 miliona, a Rumunija čak 1,1 milijardu eura. Bugarska će dobijena sredstva investirati u distributivnu mrežu, a Hrvatska u proizvodnju zelene energije. Rumunija će uložiti 800 miliona eura u projekte za korišćenje solarne i energije vjetra, kao i hidroenergije. **(balkangreenenergynews.com)**

Prva agrosolarna elektrana u Hrvatskoj

Solida, koja u Hrvatskoj ima trideset malih solarnih elektrana, s novim projektom od 15 MW, uvodi koncepciju agrosolara u toj zemlji. Na lokaciji na kojoj je otpočela izgradnju će takođe uzgajati ovce. Sistem, vrijedan 10 miliona eura, biće završen za godinu dana. Nedaleko odatle, biće postavljeno fotonaponsko postrojenje od 30 megavata na 60 hektara. Inače, Solar Energy Group Europe na Kosovu gradi agrosolarnu elektranu od 150 megavata, Iberdrola i Prosovia Energy će, na budućoj solarnoj elektrani od 1,2 gigavata u Portugaliji, napasati ovce i držati košnice. Engie je puštila u rad najveću agrosolarnu elektranu u Italiji, nominalne snage 66 megavata; na tom mjestu će se uzgajati badem, masline, lavanda i drugo bilje. Inače, Enel Green Power je u martu počeo da gradi postrojenje od 170 megavata u okviru kojeg će proizvoditi masline i stočnu hranu, a to će pritom biti najveća solarna elektrana u Italiji. **(balkangreenenergynews.com)**

Nacionalna strategija SAD za čisti vodonik

Ministarstvo energetike SAD u saradnji sa Bajden-Harisonovom administracijom predstavilo je svoju prvu Nacionalnu strategiju "Ulaganje u Ameriku" i plan za čist vodonik. Ovaj sveobuhvatni plan je dizajniran da ubrza proizvodnju, preradu, isporuku, skladištenje i upotrebu čistog vodonika, održivog i fleksibilnog nosioca energije. Skladištenje vodonika podrazumijeva bezbjedno čuvanje vodonika u stanju koje se može koristiti kao izvor goriva. Prema procjenama Ministarstva energetike SAD, rast ekonomije zasnovane na energiji dobijenoj iz vodonika, mogao bi da stvori 100.000 novih radnih mjesta do 2030. Ciljevi strategije su: proizvodnja čistog vodonika-10 miliona tona godišnje do 2030. godine, 20 miliona tona do 2040. i 50 miliona tona do 2050. godine. Ove inicijative su podržane značajnim ulaganjem od 9,5 milijardi dolara! **(balkangreenenergynews.com)**

FORD otvara prvu fabriku električnih automobila u Evropi

Ford je predstavio svoj najsavremeniji centar za električna vozila u Kelnu, čime je put Evrope ka električnoj mobilnosti otišao još jedan korak naprijed. Ovaj objekat je dizajniran za proizvodnju Fordove nove generacije električnih putničkih vozila, i okrenut je održivosti. Uloženo je 2 milijarde dolara u transformaciju istorijske fabrike Niehl, u Kelnu, pogon se prostire na 125 hektara i ima novu proizvodnu liniju, montažu baterija i automatizaciju. Godišnji proizvodni kapacitet je preko 250.000 električnih vozila (EV)! **(energetskiportal.rs)**

Pripremila: Tatjana Knežević Perišić

“Osobina glupih je da zapažaju greške drugih, ali ne i svoje”

Marko Tulije Ciceron

“Glupost je talenat za pogrešno shvatanje smisla”

Edgar Alan Po

“Jedino je glupost dovoljno hrabra da se wpredstavlja kao savršenstvo”

Hjalmar Kristensen

“Ne postoji drugi grijeh osim gluposti”

Oskar Vajld

“Tamo gdje svako isto razmišlja, tu niko mnogo ne razmišlja”

Mevlana Dželaludin Rumi

“Prva osobina primitivnog čovjeka, to je da se boji svega što ne razumije; a na prvom mjestu se boji pameti”

Jovan Dučić

“Ko nema u glavi, on misli da ima više nego svi drugi”

Dositej Obradović

“Bolje je živjeti jedan dan kao lav, nego sto kao ovca.”

Madona

„Postoji samo jedna razlika između mene i ludaka. Ludak misli da je normalan, a ja znam da sam lud.“

Salvador Dali

„Sve životinje su rođene jednake, ali su neke jednakije od drugih.“

Džordž Orvel

“Prikrivate li bilo čim prljavštinu, ona ipak ostaje prljavština”.

Dostojevski

“Patuljak koji se popne na planinu i dalje ostaje patuljak”.

Raša Popov

„Razum me nije ničemu naučio; sve što znam otkrilo mi je srce.“

Tolstoj

tanja.nikcevic@epcg.com

Nikola Tesla

Godine 2100. razvoj života biće pod potpunom kontrolom nauke. U prošlosti zakonom borbe za opstanak, uglavnom su nestajale manje podobne osobine. Čovekovo novo osećanje sažaljenja suprotstavlja se neumoljivom delovanju prirode. Rezultat će biti nastavak očuvanja života, ali i razvoj nedovoljno prilagođenih pripadnika ljudske vrste. Jedina metoda koja bi odgovarala našem osećaju civilizovanog ponašanja je sterilizacija i potiskivanje seksualnog nagona kod neprilagođenih jedinki.

Nekoliko evropskih zemalja i članica Sjedinjenih država odlučile da sterili-

šu kriminalce i mentalno poremećene osobe. To nije dovoljno. Naučnici stalno vrše pritisak da se osnivanje bračne zajednice učini što težim. Svakom ko nije pouzdan roditelj neće biti dopušteno da ima potomstvo. Za sto godina od danas, normalnoj osobi će biti jednako neprihvatljivo da opšti sa neprilagođenim pripadnicima društva kao i s kriminalcima.

Higijena i fizička kultura biće priznati delovi obrazovnog sistema i državnog aparata. Ministar za higijenu i fizičku kulturu, 2035. godine, u vladi tadašnjeg predsednika SAD, biće značajniji od ministra obrane.

„BUDI U TOKU – BUDI U IGRI“

NAGRADE 91 KOLA:

TESLA 32E325BH
TELEVIZOR

x1

MS INDUSTRIAL
S500 POWERBANK

x5

REDRAGON
GB-82 042782 TORBA

x4

XIAOMI REDMI BAND 2 GL
(BLACK) SMARTWATCH

x5

91. KOLO
NAGRADNE IGRE

„BUDI U TOKU
– BUDI U IGRI“

91. KOLO
NAGRADNE IGRE

„BUDI U TOKU
– BUDI U IGRI“

Nagravno pitanje:

KOLIKO JE VRIJEDNA INVESTICIJA U VE GVOZD ?

PRAVILA:

Pravo učešća u nagradnoj igri imaju samo zaposleni u EPCG koji tačno odgovore na pitanje i pošalju kupon sa odgovorom i ličnim podacima. Svaki zaposleni može poslati samo jedan kupon. Svi koji pošalju dva ili više kupona, kao i oni koji pogrešno odgovore na pitanje, biće diskvalifikovani. Nagradnu igru priređuje Sektor za korporativne komunikacije, te zaposleni u njemu ne mogu učestvovati.

Kupone je potrebno poslati najkasnije 15 dana od izlaska aktuelnog broja lista Elektroprivreda na adresu EPCG, Sektor za korporativne komunikacije, Vuka Karadžića 2, Nikšić, sa naznakom „za nagradnu igru“, ili ubaciti u za to predviđene kutije.

Dobitnici će biti kontaktirani po izvlačenju, a njihova imena objavljena u narednom broju lista Elektroprivreda.

KOMISIJA ZA IZVLAČENJE:

Tatjana Knežević-Perišić (Sektor za korporativne komunikacije)
Miodrag Vuković (Sektor za korporativne komunikacije)

DOBITNICI 90 KOLA:

Kamera za auto Sencor X 3

1. Miroslav Krulanović (FC Snabdijevanje)
2. Mira Radunović (HE Perućica)
3. Filip Bigović (FC Snabdijevanje)

Pumpa za auto nožna X 4

1. Snežana Krivokapić (Direkcija)
2. Nešo Đukanović (Direkcija)
3. Dragana Simović (Snabdijevanje PG)
4. Mila Cupara (TE Pljevlja)

Dušek na naduvavanje Bestway X 5

1. Marina Stanojević (Snabdijevanje CT)
2. Marko Vučinić (Direkcija OIE)
3. Irena Grubač (Direkcija)
4. Krsto Papić (He Piva)
5. Neško Popadić (TE Pljevlja)

Ručna pumpa za bazen Bestway X 5

1. Predrag Milatović (HE Perućica)
2. Danijela Miljanić (Snabdijevanje PG)
3. Anđelko Radović (HE Piva)

4. Nikola Đurović (FC Snabdijevanje)

5. Olja Dubljanić
(Direkcija za pravne poslove)

Kompresor i set za reparaciju X 6

1. Sonja Kekić (HE Piva)
2. Pavle Čanović (He Perućica)
3. Dragan Babić (TE Pljevlja)
4. Srđan Gardašević (Direkcija)
5. Ivan Simović (FC Snabdijevanje)
6. Vukašin Drašković (Direkcija za ICT)

Putovanje Bosnom
i Hercegovinom (IV)

Prvi dio odmora sam odlučio da iskoristim putošestvijom Bosnom i Hercegovinom. Otisnuo sam se ka Sarajevu, prvi put sam tamo bio za vrijeme studenskih dana i cijelo vrijeme u sebi nosio najljepše slike koje sam doživio na jednom od svojih putovanja. Pamtio sam srdačnu, veselu, predusretljivu raj, najpozitivniji narod bivše Jugoslavije. Vjerovao sam da je sve ostalo ista, a ništa nije isto. Sarajevo nije što je nekad bilo. Posjetio sam po prvi put i Stari grad Konjic, otišao do mosta na Neretvi, šetao sokacima Mostara, na kraju završio u Dubrovniku

Tekst i fotografije: Andrija Kasom

VODOPAD KRAVICA I STARI
GRAD POČITELJ

Novi drugari iz Kotor Varoši, su ovdje bili istim povodom kao i ja, turistički. Sledećeg jutra, poslije doručka, zajedno smo se uputili ka vodopadu Kravica. Nijesu mi dozvolili da idem sa svojim autom, bilo je mjesta sa njima. Od našeg hotela do vodopada Kravica je 43 kilometra. Iako su bili relativno rani jutarnji sati, u vazduhu se osjećalo da će i ovo biti, još jedan pakleni, vreli dan.

Izgleda da su se mnogi vodopadima ranije uputili, parking ispred ulaza bio je prepun. Svi smo se plašili da će ovog dana žestina sunčevih zraka rezati naše obrijane glave, odlučili smo se za kupovi-

nu šešira. Prihvatljiva cijena 5 eura, častio sam sve nas i bili smo spremni da se suočimo sa vrelinom dana. Kupovinom karte od 10 eura za ulazak u park, u dobrom raspoloženju krenuli smo ka vodopadima. Išli smo putem, nijesmo koristili prečice, ostavili smo ih za povratak. Sa puta, sa pojedinih mjesta vodopade smo mogli vidjeti u punoj ljepoti, u to nas je uputio prodavač karata, i sa njim smo uspostavili dobru komunikaciju na samom startu.

Vodopad Kravica je mala oaza prirode, čija visina ide i do 28 metara, a širina do gotovo 150 metara, a nastali su radom sedronosne rijeke Trebižat. Nalazi se 10 kilometara južno od Ljubuškog. Vodopad je pod zaštitom države.

Dolaskom pored vodopada, mnogo ljudi je već bilo zauzelo svoja mjesta na ležalj-kama male plaže, mnogi su uživali u plivanju, vožnji malim čamcima. Mi smo se uputili ka restoranu, smjestili se u debeloj hladovini, uživajući u ljepoti koja nam se ukazivala pred očima. Drugari su se odlučili za kupanje, ja, kako nijesam imao dodatni šorc sa sobom, ostao sam da im uradim fotke, za uspomenu sa ovog mjesta.

Četiri-pet sati boravka, prošla su kao jedan tren, odlučujemo da krenemo nazad. U povratku smo morali svratiti u Stari grad Počitelj. Iako je bio dio dana kada je Sunce najžešće peklo, odlučili smo da se popnemo na sam vrh grada, koji je opasan tvrđavom. Penjući se uskim,

Име и презиме:	Име и презиме:
Пословна јединица:	Пословна јединица:
Број телефона:	Број телефона:
е-маил:	е-маил:
Одговор:	Одговор:

kamenim putevima, nestajalo je daha, skrivali smo se pod krošnjama stabala, trebalo je napraviti pauzu.

Uspion je baš naporan, ali uspjeli smo se, našli smo se na najvišoj tački grada, sa koje se pružao prelijepi pogled na grad, kao i okolinu. Na ovom mjestu smo uradili fotki i fotki.

Valjalo je bilo zabilježiti ovaj dan pun pozitivne energije, pozitivnih misli i bilo bi dobro da nam svaki u životu bude ovakav. Život je jedan.

Kako obično biva, sve što je lijepo kratko traje, već sledećeg dana smo krenuli svojim putevima uz obećanje da ćemo i sljedećeg ljeta uraditi neku zajedničku turu. Drugari su se uputili ka Sarajevu, ja sam krenuo ka Dubrovniku.

DUBROVAČKE ASTRONOMSKE CIJENE

U planu sam imao da idem preko Neuma za Dubrovnik. Zbog velikih zastoja na putu zbog izgradnje, savjetovali su me da mi je bolja varijanta da krenem preko Trebinja. Poslušao sam ih. Od Mostara do Trebinja je 116 kilometara, a od Trebinja do Dubrovnika 36 kilometara. Ovim putnim pravcima sam bez opterećenja vozio, gužvi nije bilo.

Krenuo sam rano, tako da do Dubrovnika nijesam pravio pauze, i relativno brzo bio na vratima hotela Lero, u kojem sam predhodno rezervisao dvije noći. Hotel je na odličnoj lokaciji, nekih 2 kilometra udaljen je od Starog grada.

Laganom šetnjom sam se uputio ka

Starom gradu, imao sam u planu otići na plažu. Dolaskom na Stradun, nevjerovatna gužva, čini mi se da nikada ranije nije bila takva, a često sam išao u ovaj grad nepresušne ljepote. Izgleda da su ove neviđene gužve bile razlog da su cijene pošle u neviđene visine. Kupujući kartu za brod koji voze ka ostrvu Lokrum, prvo iznenađenje, za kartu sam dao 26 eura, a sjećam se kad sam ih plaćao 10 eura.

Dan sam proveo u plivanju i sunčanju, zaželio sam se bio i plaže i mora, tri ljeta, zbog porodičnih obaveza, nijesam ih posjećivao. Drugi dan sam iskoristio šetnjom gradom, sa željom da uradim dobre fotografije ljepote koju Dubrovnik ima na svakom koraku. U gradu je sve skupo, preskupo. Ako želite pojesti malo parče pizze, za njega ćete morati odvojiti 10 eura, kafu ne možete popiti ispod 3,50 eura, pivo 7-10 eura, sve zavisi će sjednete, za najobičniji i najmanji sladoled biće vam potrebno 3,5 eura. Sreća mi je bila što sa sobom uvijek nosim ruksak, pa se mnoge potrebstine mogu kupiti u prodavnicu, cijene su jače od naših, ali podnošljive.

Najveći šok sam doživio trećeg dana, danom odlaska iz Dubrovnika. Vjerovao sam da ću napuštajući hotel, moći ostaviti auto na parking hotelu, nije se moglo. Kako sam želio i ovaj dan iskoristiti za šetnju gradom, ovog grada mi nikad nije dosta, tražio sam mjesto na parkinziima, svi su bili krcati. Na jedno 4-5 kilometara od Starog grada primijetio sam Javnu garažu, u kojoj su ulazila vozila sa dubrovačkim registracijama, i sebi kazah parkiraj auto ovde, izgleda da je satnica podnošljiva. Parkirah auto i ponovo pođoh Stradunu. U gradu sam proveo nekih šest sati, pri odlasku razmijenio 20 eura, računajući da će mi taj iznos biti dovoljan za plaćanje parkinga. Glupo moje razmišljanje. Odrađujući postupak na automatu za naplatu parkinga, automat mi je izbačio kartu sa iznosom od 350 kuna, 50 eura. Bio sam šokiran, zamijenjeni euri mi nijesu bili dovoljno, no kako se moglo plaćanje obaviti i karticom, završio sam obavezu i zakleo se samom sebi nikad više u Dubrovnik sa sopstvenim autom. Kad mi se bude ponovo išlo, poći ću sa nekom turističkom agencijom, koja za dan izleta naplaćuje 20 eura.

I pored astronomskih cijena Dubrovnik je pun, prepun, uveče se teško može naći mjesta u kafićima, restoranima... I pored ljepote koju nudi, proći će malo duži vremenski period da mu se ponovo vratim.

